

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

**Europeizace vybraných nevládních organizací
zabývajících se integrační politikou**

Diplomová práce

Autor práce: Aneta Kučerová

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: prof. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, Ph.D., LL.M.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Aneta Kučerová

Bibliografický záznam

KUČEROVÁ, Aneta. *Europeizace vybraných nevládních organizací zabývajících se integrační politikou*. Praha, 2020. 68 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra evropských studií. Vedoucí diplomové práce prof. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, Ph.D., LL.M.

Rozsah práce: 111 193 znaků (včetně mezer)

Anotace

Tato diplomová práce se věnuje europeizaci vybraných českých nevládních organizací, které se ve své činnosti věnují integrační politice. Otázka nestátních subjektů a jejich europeizace si vyžaduje zvláštní pozornost. Nedílně se totiž týká účasti občanské společnosti v evropském prostoru, který organizacím nevládního sektoru nabízí nové příležitosti a zdroje, které je dále utváří. Práce zkoumá europeizaci ve třech druzích spolupráce – ve finančních zdrojích, zapojení organizací do evropských sítí a v expertních zdrojích. Jádrem tohoto výzkumu byla otázka, do jaké míry lze hovořit o europeizaci finančních zdrojů a/nebo o internacionalizaci expertizy u zkoumaných aktérů. Ukázalo se, že v obou těchto rovinách Evropská unie figuruje jako významný zdroj financí i jako politická aréna, kde může docházet k navazování nových vazeb mezi podobně smýšlejícími subjekty. Ovšem na rozdíl od finanční spolupráce, se spolupráce ve sdílení expertizy neprokázala u všech zkoumaných organizací. Internacionalizace expertizy, a tedy s tím spojené sdílení informací a *know-how* mezi českými a evropskými organizacemi, je rozšířenější u těch subjektů, které se ve své agendě věnují evropským záležitostem a jsou aktivními členy evropské sítě. Organizace, které se integrační politice věnují čistě na lokální přímé úrovni, nevykazují zájem o propojování expertních zdrojů na evropské úrovni. Cílem práce bylo také otestovat podmínky, na základě kterých může dojít u nestátních aktérů k sociálnímu učení a následně poskytnout důkazy, že změny u aktérů jsou způsobeny socializací v evropských sítích nevládních organizací. U těch organizací, u kterých byla prokázána internacionalizace expertizy a které jsou členy evropské zájmové struktury, byly změny přisouzeny procesu socializace.

Annotation

This diploma thesis examines the Europeanization of selected Czech non-governmental organizations that are dealing with integration policy. The issue of non-state actors and their Europeanisation requires special attention in view of the fact that it is linked to the participation of civil society in the European area, which offers non-governmental organizations new opportunities and resources that can further shape them. The thesis

examines Europeanization in three types of cooperation - in financial resources, the involvement of organizations in European networks and in expert resources. The core of this research was the question of the extent to which we can talk about the Europeanization of financial resources and/or the internationalization of expertise among the surveyed actors. At both of these levels, the European Union has proved to be an important source of funding as well as a political arena where new ties can be established between like-minded actors. However, contrary to the financial cooperation, cooperation in sharing expertise was not found in all organizations that were examined. The internationalization of expertise, and thus the sharing of information and know-how between Czech and European organizations, is more widespread among those entities that deal with European affairs in their agenda and are active members of an European network. Organizations that pursue integration policy at a purely local level do not show any interest in linking expert resources at the European level. The aim of the thesis was also to test the conditions under which non-state actors can experience social learning and subsequently provide evidence that occurred changes are caused by socialization in the European networks. In case of those organizations where the internationalization of expertise has been found and which are members of the European networks, the changes have been attributed to the socialization process.

Klíčová slova

europeizace, internacionalizace, integrační politika, nevládní sektor, socializace, Evropská unie, Česká republika

Keywords

Europeanization, internationalization, integration policy, non-governmental sector, socialization, European Union, Czech Republic

Title

Europeanization of selected non-governmental organizations dealing with integration policy

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčíkovi, Ph.D., LL.M. za cenné rady a doporučení ohledně směřování a vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	3
1 Metodologický rámec práce	12
1.1 Vymezení tématu práce a výběr vzorku	12
2.2 Metody	14
2 Teoretický rámec práce	16
2.1 Europeizace	16
2.2 Internacionalizace.....	19
2.3 Sociální konstruktivismus	21
2.3.1 <i>Socializace a sociální učení</i>	24
3 Integrovaná politika EU	28
3.1 Integrovaná nástroje EU.....	30
3.2 Česká integrovaná politika a její europeizace	32
4 Neziskový nevládní sektor	36
4.1 Integrovaná politika v českém nevládním sektoru.....	39
4.1.1 <i>Vybrané nevládní organizace</i>	41
5 Zkoumané nevládní organizace a jejich míra europeizace z pohledu socializace	42
5.1 Europeizace finančních zdrojů	45
5.2 Evropské mezinárodní síťování.....	48
5.3 Internacionalizace expertních zdrojů.....	53
Závěr	57
Summary	60
Použitá literatura	61

Seznam použitých zkratek

AFSJ – Area of Freedom, Security and Justice, Prostor svobody bezpečnosti a práva

AMIF – Azylový, migrační a integrační fond

ČR – Česká republika

DG HOME – Directorate-General for Migration and Home Affairs, Generální ředitelství pro migraci a vnitřní věci

DG JHA – Directorate-General for Justice and Home Affairs

ECRE – European Council for Refugees and Exiles

EHP – Evropský hospodářský prostor

EMN – European Migration Network, Evropská migrační síť

ENAR – European Network against Racism

ENOMW – European Network of Migrant Women

ESF – Evropský sociální fond

EU – Evropská unie

EWSI – European Web Site on Integration

Konsorcium – Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty

NKM – Národní kontaktní místo

NNO – Nestátní neziskové organizace

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OP – Operační program

PHARE – Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economy

PICUM – Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants

Úvod

Česká republika s nástupem nového tisíciletí musela čelit několika novým trendům v mezinárodním prostoru – evropské integraci a globalizaci. Tato doba je typická budováním mezinárodních a nadnárodních institucionálních a organizačních struktur ve světě, na které domácí aktéři reagují, aby se lépe přizpůsobili mezinárodnímu prostředí, které se stalo více propojené, konkurenční a rozmanité a mohli tak lépe provádět svou vlastní činnost. Se vstupem ČR do Evropské unie (EU) a s nedílným procesem europeizace, nutné adaptace na evropské prostředí, se otevřely také nové příležitosti a výzvy pro nestátní neziskové organizace (NNO), kterým se tato práce bude věnovat. Právě otázka nestátních subjektů a jejich europeizace si vyžaduje zvláštní pozornost. Nedílně se totiž týká účasti občanské společnosti v evropském prostoru, který organizacím nevládního sektoru nabízí nové příležitosti a zdroje, které je dále utváří.

Práce identifikuje dvě hlavní příležitosti spolupráce v důsledku otevření se Evropě, které budou jádrem výzkumu – příležitost čerpat finanční prostředky EU a vytvářet vazby se zahraničními partnery v Evropě. Druhá rovina bude z výzkumného hlediska zajímavá kvůli charakteru zkoumaných nevládních organizací, které se věnují agendě integrace cizinců. Integrovaná politika představuje zajímavou sféru politiky, kde se střetává mnoho sektorů a subjektů. Kromě státních orgánů jsou pro integraci cizinců primárně klíčoví nestátní aktéři, kteří významnou měrou přispívají při realizaci integračních cílů, a je proto relevantní se jim věnovat. Vzhledem k tomu, že neexistuje jednotný model EU pro integrační politiku a jedná se o činnost, která je vykonávána na území národního státu a nevyžaduje nutné zapojení zahraničních subjektů, bude zajímavé analyzovat u vybraných aktérů, do jaké míry u nich probíhá zvýšení mobility v evropském prostoru.

Cílem práce bude zjistit, zda se europeizace¹ projevuje pouze v rovině, v rámci které vybrané NNO využívají unijní finanční prostředky, které jim členství ČR v EU umožňuje, ale již nepožadují po EU vazby na své evropské protějšky, protože své činnosti a expertizu zaměřují pouze na domácí debaty a distancují se od jakýchkoliv vazeb v

¹ V rámci diplomové práce bude na europeizaci pohlíženo jako na proces, kdy se aktivním domácím zájmovým skupinám objevují příležitosti navazovat nové druhy spolupráce za hranicemi svého státu v evropském prostoru. Evropa bude mimo jiné chápána jako významný zdroj financování, což také představuje druh spolupráce, který bude v práci analyzován.

evropském prostředí. Či naopak, zda kromě čerpání peněz EU nevládní organizace také využívají EU jakožto zprostředkovatele pro navázání vazeb s evropskými partnery a evropskými sítěmi, což má za následek internacionalizaci expertizy, sdílení informací a *know-how* a celkové propojování politické činnosti mezi jednotlivými organizacemi.

Diplomová práce se tak zaměří na analýzu 3 hlavních skupin zdrojů, a to na materiální (finanční prostředky), síťové (členství nebo zapojení do jiné organizace/sítě) a lidské (expertiza).² Jádrem práce bude otestovat platnost europeizace na uvedených druzích spolupráce a poskytnout důkazy, že změny u aktérů jsou způsobeny socializací v evropských strukturách, jakými jsou například evropské sítě.

Pro dosažení cíle práce byla formulována následující výzkumná otázka: *Do jaké míry lze u vybraných nevládních organizací hovořit o europeizaci finančních zdrojů a/nebo o internacionalizaci expertizy?* Pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky byly formulovány další dvě vedlejší otázky: *Splňují vybrané nevládní organizace podmínky pro úspěšnou socializaci do evropského prostoru, resp. do evropských sítí? Jsou nastalé změny u vybraných nevládních organizací důsledkem úspěšné socializace?*

Co se týče konkrétního teoretického ukotvení, tak práce bude vycházet z teorie sociálního konstruktivismu, která se věnuje transformaci aktérů v důsledku působení sociální struktury, ve které se nachází. Jejich zájmy, identity, preference se mohou v průběhu času proměňovat podle toho, jak se adaptují na sociální realitu, ve které figurují. Nově získané normy si NNO mohou přivlastnit v důsledku sociálního učení a socializace. Tento teoretický přístup proto umožní dát důraz na důkazy socializace a posoudit tak roli NNO v tomto procesu.

Z logických důvodů je práce rozdělena do dvou částí: teoretická a analytická. V první teoretické části bude představeno metodologické a teoretické ukotvení práce a poté kontext integrační politiky a nevládního sektoru, ve kterém se zkoumané organizace pohybují. Druhá analytická část bude věnována konkrétním dopadům europeizace/internationalizace na druhy spolupráce a předpokladům pro úspěšné dosažení socializace

² Toto rozdělení používá ve své práci Darren McCauley. Celkově zdroje rozděluje na materiální, lidské, kulturní, morální, expertní a síťové. (viz Darren McCauley, „Europeanisation as Resource Empowerment for NGOs” *Perspectives on European Politics and Society* 9, č. 3 (2008), <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15705850802223416> (staženo 1.4.2020).

do evropských struktur u zkoumaných subjektů. V závěru práce budou zodpovězeny výzkumné otázky.

Analýza pramenů a literatury

Během devadesátých let 20. století se výzkum mezinárodních vztahů výrazně zaměřil na studium vlivu mezinárodní institucionalizace a tedy budování nových mezinárodních institucí. S rostoucím propojováním politického a ekonomického světa a s rozvojem komunikačních technologií se začala výrazně prohlubovat mezinárodní politická spolupráce mezi jednotlivými aktéry mezinárodních vztahů. V důsledku evropské integrace a výrazného rozšíření Evropské unie na začátku nového tisíciletí se výzkum o propojování politické činnosti napříč hranicemi věnoval neméně i studiu europeizace, efektům členství v EU na jednotlivé domácí politiky (*policies*), politický proces a interakce (*politics*) a institucionální strukturu (*polities*) členských států.^{3,4}

Postupný přesun regulačních pravomocí z úrovně členských států na úroveň EU měl za následek obecné zvýšení počtu zájmových skupin v 90. letech.⁵ Dopady internacionalizace či v případě evropské integrace europeizace jsou proto v akademických pracích často zkoumány i u nestátních politických aktérů. Literatura nestátní aktéry obvykle rozlišuje na sociální hnutí, nevládní organizace a zájmové skupiny.

Europeizaci zájmových skupin je v odborné literatuře věnován poměrně velký prostor. Klíčovou publikací v českém prostředí je kniha s názvem *Europeizace zájmů: Politické strany a zájmové skupiny v České republice* od Petra Fialy a kolektivu. Českými aktéry, kterými se tato publikace zabývá, jsou zaměstnavatelé, zaměstnanci, komory, řemeslnicko-stavovské organizace a společensko-zájmové skupiny. U všech těchto kategorií byly nalezeny určité důsledky v návaznosti na zapojení se do nadnárodních

³ Ondřej Císař, „Mezi Prahou a Brusel: nevládní organizace, sociální hnutí a zájmové skupiny na cestě do Brusela“, *Sociální Studia* 1, č. 1 (2016): 109-110, https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5469 (staženo 12.1.2020).

⁴ Tanja Börzel a Thomas Risse, „Conceptualizing the Domestic Impact of Europe“, in *The Politics of Europeanization*, Kevin Featherstone a Claudio M. Radaelli, ed (Oxford: Oxford University Press, 2003), 57-80.

⁵ Justin Greenwood, *Interest representation in the European Union* (New York: Palgrave Macmillan, 2011), 274.

struktur. Do těchto důsledků se řadí například změny v cílech, programech, struktuře či ve vazbách mezi vnitrostátními a nadnárodními aktéry. Publikace v závěru potvrzuje, že české zájmové skupiny se převážně orientují na dění ve vnitrostátním prostředí a specifika prosazování zájmů EU reflektují nedostatečně. Pouze malá část subjektů se aktivit na nadnárodní úrovni zúčastňuje přímo skrze aktivní členství v nadnárodní síti. Nemalé množství subjektů se angažuje na evropské úrovni pouze zprostředkovaně, a to prostřednictvím zastoupení na druhém stupni. Nicméně je důležité poznamenat, že tato publikace byla vydána v roce 2009, tedy před 10 lety a uvedené závěry nemusí být platné i v současnosti. Avšak autoři v této publikaci došli k závěru, že zájmové skupiny společensko-politického rozměru mají nejslabší intenzitu zastoupení na unijní úrovni.⁶

Je na místě jmenovat i kapitolu *Evropeizace zájmových skupin v České republice* od Víta Hlouška a Oldřicha Krpce. Autoři tvrdí, že za europeizované lze považovat české zájmové skupiny v tom případě, pokud změnily kanály komunikace ve směru větší komunikace na úrovni EU, spolupracují s partnery na úrovni EU a rovina EU je vnímána jako důležitá platforma realizace obhajovaných zájmů. Plně europeizované budou tyto skupiny pouze v případě, že se promění i jejich organizační struktura a dojde k využití finančních a/nebo informačních zdrojů na unijní rovině. Konkrétním aktérům, kterým se oba autoři věnovali jsou odbory, profesní komory a asociace. Autoři uvádějí, že je přirozené očekávat, že počet partnerů českých zájmových skupin se v důsledku vstupu do EU rozšířil. Jejich výzkum došel k celkovému závěru, že české zájmové skupiny prošly europeizací.⁷

Dalším významným bodem v oblasti výzkumu europeizace zájmových skupin je adaptace těchto subjektů na nástroje a postupy čerpání zdrojů z prostředí EU (expertní informace a finanční prostředky). Právě v rámci výzkumné oblasti europeizace nevládních aktérů je pozornost věnována zejména finančním zdrojům a zdrojům spolupráce, které například v práci Jany Strohalmové byly určeny jako jedny z nejvíce ovlivněných

⁶ Petr Fiala et al., eds., *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice* (Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009), 99, 115.

⁷ Vít Hloušek a Oldřich Krpec, „Evropeizace zájmových skupin v České republice“, in *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*, ed. Petr Fiala et al. (Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2009): 160–169, 203.

procesem europeizace.⁸ Je proto logické se domnívat, že europeizace v těchto typech spolupráce je nejvíce pravděpodobná u nevládního sektoru, a proto je atraktivní se jim ve studiích věnovat.

Za zmínku stojí také výzkumný projekt MPSV *Politici aktéři v procesu europeizace a internacionalizace politického prostoru ČR* provedený mezi lety 2004-2005, v rámci kterého se zjistilo, že zkoumané zájmové skupiny se zapojily do nadnárodních struktur v podobě eurofederací či asociací. Vstup do evropských struktur byl zejména spojen s možností získávání nových informací.⁹ K podobným závěrům došly například i britští autoři Emily Gray a Paul Statham z University of Leeds, kteří provedli v roce 2005 studii o europeizaci pro-migrantských britských nevládních neziskových organizací. Závěr jejich výzkumu bylo zjištění, že struktura vybraných organizací se v důsledku europeizace změnila a objevil se u nich nový kanál, který směřoval jejich aktivity směrem nahoru z národní na transnacionální a supranacionální úroveň. Nicméně autoři potvrzují, že aktéři zůstali ve svém postavení a vlivu slabí v porovnání s národní vládou.¹⁰

Všeobecně se oblast výzkumu europeizace zájmových skupin koncentruje na následující otázky: změny v taktice a strategii činnosti zájmových skupin, organizační změny a sociální proměny členské základny, vztah nad rovinou národního systému organizovaných zájmů, proměna vztahu zájmové skupiny k jiným zájmovým skupinám v domácí politice, změna vztahu zájmové skupiny se státem.¹¹ Jak již bylo uvedeno v úvodu, tato práce se bude věnovat kombinaci organizačních změn a vztahu zkoumaných aktérů na úrovni nadnárodního prostředí, konkrétně europeizaci finančních prostředků NNO a možné internacionalizaci expertizy v evropském prostředí.

⁸ Jana Strohalmová, „Vliv europeizace na organizované zájmy v České republice – příklad hospodářských komor“ (diplomová práce, Masarykova univerzita, 2008), 97–99.

⁹ Markéta Pitrová, „Prosazování zájmů na evropské úrovni: adaptace ČR na podmínky unijní lobby“, in *Víceúrovňové vládnutí v Evropě: zkušenosti, problémy a výzvy*, ed. Břetislav Dančák, Vít Hloušek (Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007), 147–159).

¹⁰ Emily Gray a Paul Statham, „Becoming European? The Transformation of the British Pro-migrant NGO Sector in Response to Europeanization“, *Journal of Common Market Studies* 43, č. 4 (listopad 2005), <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-5965.2005.00600.x> (staženo 2.1.2020).

¹¹ Petr Fiala et al., *Evropizace zájmů*, 65–68.

Obecně lze říci, že výzkum zaměřený na zájmové skupiny je v rámci odborné literatury pokryt relativně obsáhle, avšak primárně se jedná o aktéry, kteří se věnují environmentální, genderové či zemědělské agendě.^{12,13,14} Odborné publikace věnující se integrační politice v rámci nevládního sektoru, což bude předmětem výzkumu této diplomové práce, je relativně malé množství, a to zejména v českém prostředí.

Studium migrace a přistěhovalectví je v současnosti ve výzkumu často studované téma. V mezinárodních vztazích však bývá přehlížené téma jemu příbuzné – a to politika integrace cizinců/přistěhovalců. Akademický výzkum se významně nezabýval vývojem integrační politiky na úrovni EU. Na rozdíl od jiných evropských politik, integrační politika není napříč členskými státy harmonizovaná. Nicméně i zde lze sledovat určitou snahu o sblížování, přestože integrace cizinců zůstává především v rukou členských států, a představuje tak jejich zodpovědnost.

Co se týče pokrytí problematiky europeizace integrační, potažmo migrační politiky v českém akademickém prostředí, jedná se pouze o jednotky publikací. Studie o integrační/migrační politice ČR jsou značně omezeny a poměrně často neobsahují rovinu EU a její vliv na české prostředí.

Mezi přední výzkumníky migrační politiky v českém prostředí se řadí Dušan Drbohlav a Andrea Baršová společně s Pavlem Baršou. Manželé Baršovi ve své publikaci *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku* popisují vývoj integrační politiky v EU, která v posledních letech prošla dynamickým vývojem a zároveň analyzují vývoj integrační politiky v tuzemském prostředí. Přestože zde chybí jasná studie vlivu evropské politiky na tu českou, tak publikace dává ucelený přehled o vývoji dané politické oblasti v obou politických arénách

¹² např. Axel Michaelowa, „Impact of interest groups on EU climate policy”, *Environmental Policy and Government* 8, č. 5 (září/říjen 1998): 152–160, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/%28SICI%291099-0976%281998090%298%3A5%3C152%3A%3AAID-EET165%3E3.0.CO%3B2-A> (staženo 3.2.2020).

¹³ např. Maxime Forest, „Emerging Gender Interest Groups in the New Member States: The Case of the Czech Republic”, *Perspectives on European Politics and Society* 7, č. 2 (2006): 170–184, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15705850600839983> (staženo 3.1.2020).

¹⁴ např. Janet M. Egdell a Kenneth J. Thomson, „The Influence of UK NGOs on the Common Agricultural Policy” *Journal of Common Market Studies* 37, č. 1 (1999): 121–131, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-5965.00153> (staženo 2.1.2020).

a jejich legislativní a institucionální pokrok.¹⁵ Dílo Dušana Drbohlava a kolektivu s názvem *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* poslouží stejně jako výše zmíněná publikace pro ucelený přehled migrační politiky v ČR.¹⁶ Jak již však bylo zmíněno výše, zmíněné publikace neobsahují výzkum zaměřený na europeizaci.

Za zmínku stojí publikace také z českého prostředí s názvem *Ve vleku europeizace - utváření přistěhovalecké politiky ČR* od Daniely Dvořákové, publikované pod Mendelovou univerzitou. Dvořáková se na rozdíl od dvou předešlých autorů věnuje europeizaci přistěhovalecké politiky ČR. Tato publikace je pro tuto práci velmi přínosná pro pochopení europeizace v oboru integrace cizinců. Dvořáková popisuje europeizaci přistěhovalecké politiky ČR následovně: „*Míru europeizace můžeme označit jako značně vysokou, jedná se o případ transformace. Došlo ke kompletnímu nahrazení dřívější přistěhovalecké politiky, institucí a procesů novými, zcela podle evropského vzoru, došlo ke změně esenciálních znaků a redefinici identit aktérů.*”¹⁷

Vědecké publikace na téma politiky integrace státních příslušníků třetích zemí na úrovni EU v zahraničním akademickém prostředí jsou o něco početnější než v prostředí českém, ale platí pro ně stejné pravidlo, že ani zde jemu nebyla věnovaná velká pozornost. Ze zahraničních publikací bude pro tuto diplomovou práci užitečná kniha *The EU's Policy on the Integration of Migrants: A Case of Soft-Europeanization?* vydaná v roce 2019, kterou napsal Pierre Georges Van Wolleghem. Přestože se tato publikace nevěnuje primárně nevládnímu sektoru, tak ale poskytuje systematickou analýzu evropského kontextu integrační politiky. Autor se zabývá otázkou, zda lze vůbec hovořit o jednotné integrační politice EU a klaní se spíše k používání termínu „měkké-europeizace” – skrze nástroje měkkého zákonodárství.¹⁸ Skepticky k europeizaci integrační politiky se také

¹⁵ Andrea Baršová a Pavel Barša, *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku* (Brno: Masarykova univerzita, 2005).

¹⁶ Dušan Drbohlav, *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* (Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010).

¹⁷ Daniela Dvořáková, „*Ve vleku europeizace - utváření přistěhovalecké politiky ČR*” (Brno: Masarykova univerzita, 2010), 5, [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/06_ustavko/Dvorakova_Daniela_\(4436\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/06_ustavko/Dvorakova_Daniela_(4436).pdf) (staženo 3.1.2020).

¹⁸ Pierre Georges Van Wolleghem, *The EU's Policy on the Integration of Migrants: A Case of Soft-Europeanization* (Cham: Springer International Publishing, 2019), <https://www.palgrave.com/gp/book/9783319976815> (staženo 3.1.2020).

například staví autorka Suzanne Mulcahy, která tvrdí, že EU byla „téměř irrelevantní pro tvorbu politiky integrace přistěhovalců v Evropě“.¹⁹

Významným autorem, který se také zabývá problematikou integrační politiky EU je Asli Selin Okyay. Její publikace *Integration of immigrants in an integrating Europe* se systematicky věnuje vztahem integrační politiky mezi úrovní EU a národní úrovní. Autorka analyzuje roli jednotlivých institucí EU v integrační politice z pohledu nedostatečné harmonizace a zpomalení celkového procesu vytváření integrační politiky EU.²⁰ Nevýhodu staršího data vydání této publikace (2007) vyvažuje publikace vydaná v loňském roce 2019 zmiňovaná výše. Představuje tak dobrou alternativu, která doplňuje prázdná místa způsobená starším datem vydání.

Důležitým autorem je také Sergio Carrera, který se dlouhodobě věnuje integrační politice EU a řadí se mezi přední akademiky tohoto oboru. V publikaci s názvem *Integration as a two-way process in the EU?*, ve které analyzoval výdaje EU na integraci a alokace fondu EIF, zjistil například, že národní vlády dostávají největší podíl příspěvků Společenství na úkor jiných „integračních aktérů“, jako jsou nevládní organizace a místní a regionální orgány.²¹

Pro účely obsahové analýzy integrační politiky v rámci vybraných českých neziskových organizací budou využity také oficiální dokumenty z vládního i nevládního sektoru. Ministerstvo vnitra ČR představuje jeden z hlavních zdrojů pro analýzu institucionálního a legislativního rámce pro integraci cizinců. Dokumenty Ministerstva vnitra ČR jsou klíčové mimo jiné pro analýzu vládou financovaných projektů pro integraci cizinců uskutečněné nevládním sektorem. Tato data by však měla korespondovat s oficiálními publikacemi a výročními zprávami vybraných neziskových organizací, které budou klíčové pro obsahovou analýzu v této diplomové práci. Vzhledem k tomu, že činnost nevládních neziskových organizací v oblasti podpory integrace cizinců je finančně

¹⁹ Suzanne Mulcahy, *Europe's Migrant Policies: Illusions of Integration* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011), 181, <https://www.palgrave.com/gp/book/9780230299993> (staženo 3.1.2020).

²⁰ Asli Selin Okyay, „Integration of immigrants in an integrating Europe“, *Ankara Review of European Studies* 6, č. 2 (jaro 2007), 51–67, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/16/1124/13230.pdf> (staženo 5.1.2020).

²¹ Sergio Carrera a Anaïs Faure Atger, *Integration as a two-way process in the EU?* (Brusel: Centre for European Policy Studies, 2011), 66, <https://www.ceps.eu/ceps-publications/integration-two-way-process-eu-assessing-relationship-between-european-integration-fund/> (staženo 4.1.2020).

podporovaná zejména z prostředků státního rozpočtu (dotace resortů) a z prostředků Azylového, migračního a integračního fondu (AMIF), Evropského sociálního fondu (ESF) a dalších fondů EU, dotací a grantů, využije diplomová práce také oficiální dokumenty těchto finančních nástrojů.²²

Další užitečný zdroj bude představovat Evropská migrační síť (EMN, *European Migration Network*), iniciativa Evropské komise na výměnu a analýzu informací v rámci azylové a migrační politiky, a její publikované dokumenty (zpravidla opět výroční zprávy). EMN ve svých oficiálních dokumentech mapuje situaci v azylové a migrační politice v ČR a zároveň ji uvádí do evropského kontextu.²³ Vzhledem k tomu, že integrace cizinců je obecně pojímána coby součást migrační politiky, tak velmi přínosné budou také dokumenty Generálního ředitelství pro migraci a vnitřní věci Evropské komise (DG HOME) a další prameny zveřejněné Evropskou komisí jako například *Akční plán pro integraci cizinců ze třetích zemí* přijatý v roce 2016.²⁴

Nezastupitelnou úlohu v oblasti integrace cizinců mají nestátní neziskové organizace, které budou v této práci zkoumány. Pro analýzu vybraných nevládních organizací diplomová práce nejdříve využije dokumenty (vnitřní předpisy, výroční zprávy, tiskové zprávy, analýzy) publikované jednotlivými zkoumanými organizacemi. Dalším důležitým zdrojem budou také jejich webové stránky. Nicméně nevýhoda pramenů zveřejněných ze strany NNO či webových stránek je jejich nedostatek informací o interní struktuře a fungování organizací (motivace činností a aktivit, kooperace či konkurence s tuzemskými a zahraničními kolegy atd.). Všechny tyto nedostatky diplomová práce vynahradí prostřednictvím polo-strukturovaných rozhovorů s představiteli vybraných nevládních organizací.

²² „Nestátní neziskové organizace (NNO)“, Cizinci v České republice, <https://www.cizinci.cz/web/cz/nestatni-neziskove-organizace-nno-> (staženo 1.5.2020).

²³ „European Migration Network (EMN)“, Evropská komise, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network_en (staženo 7.1.2020).

²⁴ „The Action Plan on the integration of third-country nationals“, Evropská komise, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/integration/action-plan-integration-third-country-nationals_en (staženo 5.1.2020).

1 Metodologický rámec práce

1.1 Vymezení tématu práce a výběr vzorku

Diplomová práce se bude zabývat europeizací českého neziskového sektoru, konkrétně vybraných nevládních neziskových organizací, které se věnují otázce integrace cizinců. Nevládní organizace, které působí v oblasti integrace cizinců a které poskytují poradenství cizincům v ČR je relativně mnoho. Internetový portál [cizinci.cz](https://www.cizinci.cz) vedený Ministerstvem práce a sociálních věcí ve svém adresáři sčítá 38 takovýchto organizací.²⁵ Pro účely této práce byl proto výběr vzorku zúžen, a to celkem na 12 organizací. Jako výběr vzorku byly vybrány členské organizace Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty. Konsorcium v současnosti zastřešuje 18 členských organizací a na své půdě koordinuje výměnu zkušeností a reakci členských organizací na aktuální otázky migrace.²⁶ Všechny tyto nevládní subjekty proto splňují oblast zájmu této diplomové práce, čímž je oblast integrační politiky. Vzhledem k tomu, že práce bude zkoumat specifické druhy spolupráce a socializaci NNO do evropského prostoru, bude výběr vzorku dle členství Konsorcia zajímavý také z toho důvodu, že členství v Konsorciu automaticky neznamená aktivnější roli členských NNO v Evropě.

Z členských organizací Konsorcia nebyly pro tuto práci vybrány NNO, které jsou českými pobočkami mezinárodních organizací.²⁷ Pro diplomovou práci bude zajímavé analyzovat, jak si stojí v socializaci do evropského prostoru ty NNO, které nemají podporu své vlastní mezinárodní sítě (např. jako je ADRA International apod.). Následně byly ze vzorku odebrány také dvě NNO, které se svým charakterem lišily od ostatních

²⁵ „Nestátní neziskové organizace (NNO)“, Cizinci v České republice, <https://www.cizinci.cz/web/cz/nestatni-neziskove-organizace-nno-> (staženo 1.5.2020).

²⁶ Členské organizace Konsorcia jsou: ADRA Czech Republic, Agency for Migration and Adaptation (AMIGA), Amnesty International, Centrum pro integraci cizinců, Člověk v tísni, Diakonie Českobratrské církve evangelické, Encyklopedie migrace z.s., Charita Česká republika, InBáze, La Strada - Česká republika, Most pro, Multikulturní centrum Praha, Nesehnutí, Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), Pomáháme lidem na útěku, Sdružení pro integraci a migraci (SIMI), Slovo21, Společnost pro příležitosti mladých migrantů (META) (viz „Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty“, www.migracnikonsorcium.cz).

²⁷ Z členských organizací Konsorcia nebudou proto využity pro tuto práci následující organizace: ADRA Czech Republic, Amnesty International, Charita Česká republika a La Strada Česká republika.

organizací.²⁸ Na základě těchto kritérií konečný výběr vzorku představuje již výše zmíněných dvanáct subjektů. Konkrétně se jedná o následující organizace: Agency for Migration and Adaptation (AMIGA), Centrum pro integraci cizinců, Člověk v tísni, Diakonie Českobratrské církve evangelické, InBáze, Most pro, Multikulturní centrum Praha, Nesehnutí, Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), Sdružení pro integraci a migraci (SIMI), Slovo21, Společnost pro příležitosti mladých migrantů (META).

Cílem diplomové práce bude zjistit, zda se europeizace projevuje pouze v rovině, kdy EU pro NNO představuje zásadní zdroj finančních prostředků, načež po EU nepožadují žádnou expertizu či pokyny pro vlastní činnosti a aktivity. Či zda kromě čerpání peněz nevládní organizace také využívají EU jakožto zprostředkovatele pro navázání vazeb s evropskými partnery a evropskými sítěmi, což má za následek internacionalizaci expertizy, sdílení informací a *know-how* a celkové propojování politické činnosti mezi jednotlivými organizacemi. Pro dosažení tohoto cíle bude práce zkoumat tři hlavní skupiny zdrojů, a to materiální (finanční prostředky), síťové (členství nebo zapojení do jiné organizace/sítě) a lidské (expertiza).

Nejdříve bude v práci otestováno, zda k europeizaci finančních prostředků u NNO dochází, a organizace tak využívají evropské peníze, které mají možnost čerpat. Poté práce zanalyzuje angažovanost vybraných nevládních organizací v evropských (mezinárodních) sítích a jejich (ne)úspěšnou socializaci do těchto struktur. Načež práce zanalyzuje, zda probíhá přesun expertizy ze strany zkoumaných NNO na nadnárodní úroveň či naopak, a probíhá zde tak internacionalizace expertizy nebo nikoliv. Důvod, proč bude práce zkoumat zapojení organizací do evropských (případně mezinárodních) sítí je předpoklad, podle kterého se autorka domnívá, že členství v takovéto síti by znamenalo větší pravděpodobnost, že k takovému přesunu expertizy dochází.

Za účelem dosažení cíle diplomové práce bude zodpovězena následující hlavní výzkumná otázka: *Do jaké míry lze u vybraných nevládních organizací hovořit o europeizaci finančních zdrojů a/nebo o internacionalizaci expertizy?* Pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky byly formulovány další dvě vedlejší otázky: *Splňují vybrané*

²⁸ Jde o organizace Pomáháme lidem na útěku (dobrovolnická organizace, která koordinuje výjezdu dobrovolníků po Evropě) a Encyklopedie migrace z.s. (projekt vzdělávacího charakteru).

nevládní organizace podmínky pro úspěšnou socializaci do evropského prostoru, resp. do evropských sítí? Jsou nastalé změny u vybraných nevládních organizací důsledkem úspěšné socializace?

2.2 Metody

Diplomová práce bude mít model případové studie, v rámci které bude analyzovat vybrané organizace. Tento model bude mít za cíl studovat vnitřní kulturu organizací a jejich procesy změn a adaptace. Případová studie umožní porozumění zkoumaných organizací ve smyslu sociálních objektů a zasazení tohoto porozumění do širšího kontextu.²⁹

Pro zodpovězení výzkumných otázek a dosažení cíle diplomové práce byly zvoleny kvalitativní metody sběru dat v podobě obsahové analýzy a polostrukturovaných rozhovorů. Práce nejdříve provede obsahovou analýzu a následně polostrukturované rozhovory. Obsahová analýza bude zkoumat primární dokumenty příslušných NNO (výroční zprávy³⁰ a další publikace, webové stránky atd.) a sekundární zdroje (odbornou literaturu a vědecké články). Rozhovory s představiteli zkoumaných nevládních neziskových organizací poté doplní informace, které nejsou patrné z publikovaných dokumentů.

Ole Holsti definuje obsahovou analýzu jako jakoukoliv techniku, která utváří závěry prostřednictvím objektivního a systematického poznávání specifických charakteristik komunikace. Alan Bryman používá definici obsahové analýzy jako přístupu k analýze dokumentů a textů, který usiluje o kvantifikaci obsahu z hlediska předem stanovených kategorií systematickým a opakovatelným způsobem.³¹ Stejná slova používá i Petr Drulák, podle kterého obsahová analýza počítá již s předem danými kategoriemi, které tvoří pevný konceptuální rámec pro významovou strukturu celé analýzy. V podstatě

²⁹ Jan Hendl, *Kvalitativní výzkum* (Praha: Portál, 2016), 104.

³⁰ Výroční zprávy jednotlivých NNO jsou pro práci klíčové zejména v analýze čerpání finančních prostředků EU. Konkrétní čísla finančních zdrojů, se kterými práce pracuje, pocházejí z posledních publikovaných výročních zpráv NNO během vypracování obsahové analýzy. Ve většině případech se jednalo o výroční zprávy z roku 2018. Pouze v případě organizace AMIGA byla výroční zpráva z roku 2014, protože se nepodařilo nalézt aktuálnější.

³¹ Alan Bryman, *Social Research Methods* (Oxford: Oxford University Press, 2012), 289–290.

analýzou klíčových slov, které se nachází a opakují v textu (obsahu) a které náleží určité kategorii je přisuzován význam, který je možné použít v širším kontextu.³² Obsahová analýza také poslouží jako prostředek pro kontrolu a omezení subjektivně daných odpovědí během rozhovorů.

Metoda polostrukturovaných rozhovorů představuje běžnou metodu sběru dat v kvalitativním výzkumu. Výhoda polostrukturovaných rozhovorů je jejich všestrannost a flexibilita. Tazateli umožňuje měnit otázky na základě odpovědí účastníka rozhovoru a přizpůsobovat se průběhu rozhovoru. Použití polostrukturovaných rozhovorů vyžaduje určitou úroveň předchozího studia v oblasti výzkumu, protože otázky v rozhovoru jsou založeny na předchozích znalostech. Proto bude obsahová analýza provedena před provedením rozhovorů.³³ Během března a května 2020 bylo osloveno všech dvanáct organizací, z čehož byly rozhovory uskutečněny se šesti z nich.³⁴ Vzhledem k tomu, že někteří respondenti odpověděli na otázky písemně prostřednictvím internetové komunikace, práce rozhovor definuje jako strukturovaný.

³² Petr Drulák, *Jak zkoumat politiku* (Praha: Portál, 2008), 98.

³³ Hanna Kallio et al., „Systematic methodological review: developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide” *Journal of Advanced Nursing* 72, č. 12 (prosinec 2016): 1–2, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/jan.13031> (staženo 20.1.2020).

³⁴ Rozhovory byly uskutečněny s následujícími organizacemi: Centrum pro integraci cizinců, Diakonie Českobratrské církve evangelické, Společnost pro příležitosti mladých migrantů, Most pro, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Sdružení pro integraci a migraci.

2 Teoretický rámec práce

2.1 Europeizace

Europeizace je jedním z nejvyužívanějších konceptů při studiu evropské integrace a v průběhu let si získal velký význam. Je nedílnou součástí výzkumů mezinárodních vztahů, politologie, evropských studií a dalších příbuzných oborů. Vzhledem k tomu, že se jedná o často využívaný koncept pro studium evropské integrace, množství literatury věnující se europeizaci má stále rostoucí tendenci. Nicméně definice a chápání konceptu europeizace se liší napříč akademiky a předměty odborné debaty a analýz se také liší od studie ke studii.

S europeizací se nedílně pojí vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004. Po skončení revoluce a snaze přiblížit se západní Evropě, se Česká republika stala součástí EU, a tudíž se musela vyrovnat s důsledky, které ze členství plynou. Změnám, kterými ČR musela čelit se věnuje velká škála odborné literatury. Zpravidla se koncept europeizace používá pro účely popisu vlivu Evropské unie na národní instituce a politiky. Pro účely diplomové práce je však zapotřebí určit definici europeizace, na které se bude výzkum zakládat.

Nejčastěji citovaná definice europeizace pochází z pera Claudia Radaelliho, podle kterého je europeizace „*proces a) konstrukce, b) rozšiřování a institucionalizace (c) formálních a neformálních pravidel, procedur, politických paradigmat, stylů, „metod řešení“ a sdílených přesvědčení a norem, které jsou nejprve definovány a konsolidovány v rámci veřejné politiky a politického procesu EU a následně inkorporovány v rámci domácího diskurzu, identit, politických struktur a veřejných politik*“. Tato definice představuje zejména přístup „shora“ (*top-down*), podle kterého se europeizace zabývá vlivem EU a jejich tlaků na domácí prostředí národních (členských) států, ve kterých v důsledku oněch tlaků dochází ke změnám.³⁵

I další autoři se věnují europeizaci z pohledu *top-down*. Sledují europeizaci jako proces budování institucí na evropské úrovni a zkoumají, jaký dopad má tento proces na

³⁵ Claudio M. Radaelli, *The Politics of Europeanization* (Oxford: Oxford University Press, 2003), 30.

členské státy. Konkrétně zkoumají dopady na jednotlivé domácí politiky (*policies*), politický proces a interakce (*politics*) a institucionální strukturu (*polities*) národních států.³⁶ Trojice Risse, Caporaso a Cowles definují europeizaci jako „vznik a vývoj zvláštních struktur vládnutí na evropské úrovni”. Myslí tím politické, právní a sociální instituce spojené s řešením politických problémů, které formalizují interakce mezi aktéry a politické sítě, které se specializují na vytváření autoritativních evropských pravidel.³⁷

Avšak proces europeizace je poměrně složitý fenomén a neměl by být omezen pouze na dimenzi *top-down*. Ondřej Císař uvádí: „Vliv EU totiž vede nejen k proměně domácích pravidel hry a k redistribuci zdrojů použitelných v domácí politické aréně, ale i k tomu, že určitým skupinám politických aktérů za určitých podmínek umožňuje, aby rozšířili svůj akční rádius a vstoupili do přímé interakce buď s evropskými institucemi, nebo s Evropskou unií podporovanými sítěmi nevládních organizací.”³⁸

Tanja Börzel chápe europeizaci jako dvousměrný proces, který zahrnuje přístupy *bottom-up* a *top-down*. Přístup *bottom-up* („zdola nahoru”) představuje rovinu vytváření systému správy a řízení EU, zatímco přístup *top-down* se zabývá dopady na domácí prostředí. Richardson definuje model *bottom-up* jako „procesy, kterými se klíčová rozhodnutí o veřejných politikách postupně přenášejí na evropskou úroveň.”³⁹ Börzel uvádí, že za účelem snížení nákladů na provádění výstupů EU jsou členské státy motivovány k tomu, aby své vnitrostátní politiky přenesly na úroveň EU. Tímto způsobem tak členské státy sníží náklady a úsilí na zavedení těchto politik v domácím prostředí.⁴⁰

³⁶ Tanja A. Börzel a Thomas Risse, „When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change” *European Integration online Papers* 4, č.15 (listopad 200): 1–3, <https://ideas.repec.org/a/erp/eiopxx/p0058.html> (staženo 5.1.2020).

³⁷ Maria Green Cowles, James Caporaso, and Thomas Risse, *Transforming Europe: Europeanization and domestic change* (Ithaca: Cornell University Press, 2001), 3.

³⁸ Ondřej Císař a Kateřina Vráblíková, „Popelka na cestě do Bruselu: České skupiny prosazující rovnost mezi ženami a muži a Evropská unie”, *Sociální studia* 4, č. 3 (2007): 108–109, https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5569 (staženo 3.3.2020).

³⁹ Jeremy Richardson, „Supranational State Building in the European Union”, in *Constructing a Policy-Making State? Policy Dynamics in the EU*, ed. Jeremy Richardson (Oxford: Oxford University Press, 2012), 5.

⁴⁰ Tanja A. Börzel, „Member State Responses to Europeanization” *Journal of Common Market Studies* 40, č. 2 (2002): 193–194, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5965.00351> (staženo 6.1.2020).

Börzel europeizaci definuje jako „*proces, kdy jsou oblasti domácí politiky vystaveny evropské tvorbě politiky*“.⁴¹

Zatímco modely *top-down* a *bottom-up* jsou nejpoužívanějšími přístupy v rámci studia europeizace, někteří autoři pracují s termínem horizontální europeizace. Horizontální europeizace označuje proces zvýšené interakce mezi státy v rámci EU. Tato europeizace se týká široké škály politických aktérů, nikoliv pouze členských států, ale také jednotlivců, nevládních aktérů a podobně.⁴² Radaelli toto pojetí europeizace považuje za proces, ve kterém neexistuje tlak na přizpůsobení se politickým modelům EU. Horizontální mechanismy místo toho zahrnují jinou formu přizpůsobení se Evropě – například na základě socializačních modelů. Unie v tomto případě může vytvořit příležitost pro socializaci domácích aktérů, kteří poté mezi sebou sdílí myšlenky, politiky a další zdroje.⁴³ Tento přístup bude pro práci zásadní, protože předmětem výzkumu budou nevládní aktéři, jejichž politické interakce mohou jít za hranice národního státu a nereflktují snahu adaptace na konkrétní evropskou politiku. Vzhledem k tomu, že integrační politika stále zůstává primárně v rukou členských států, tak zde neexistuje přímý tlak ze strany EU na harmonizaci dané politiky. Aktivita neziskových organizací jsou motivovány jejich vlastní agendou, případně státní politikou. Klíčová bude proto pro práci Radaelliho definice, která chápe europeizaci jako proces, a to obousměrný mezi členskými státy a EU. V rámci tohoto procesu se aktivní domácí zájmové skupiny rozšiřují za hranice členských států. Europeizace bude zaměřená na domácí neziskové organizace, a nikoliv na konkrétní politiku jako takovou. Takový způsob pohledu na europeizaci ponechává prostor pro širší interpretaci různých adaptačních vzorců nestátních subjektů a jejich způsobů zastoupení zájmů. Kromě toho zdůrazňuje význam změny, a to nejen jako měnící se agentura politických subjektů a výstupů, ale také z hlediska základních struktur idejí a identit.

Tato diplomová práce se bude zabývat sférou *politics*, tedy vlivem členství EU na domácí politické aktéry (nevládní neziskové organizace) v tom, zda využívají k dosahování

⁴¹ Radaelli, *The Politics of Europeanization*, 29.

⁴² Michael J. Baun a Dan Marek, *The new member states and the European union: foreign policy and Europeanization* (New York: Routledge, 2013): 6.

⁴³ Radaelli, *The Politics of Europeanization*, 40–43.

svých domácích cílů zdroje poskytovaných z evropské politické arény.⁴⁴ Europeizace bude analyzována u vybraných nevládních neziskových organizací a v jejich struktuře finančních zdrojů, do kterých EU zasahuje svými finančními nástroji a na jejich vztahy s evropskými sítěmi nevládních organizací zabývajících se stejnou agendou a možným sdílením expertizy mezi nimi. Je důležité si uvědomit, že domácí aktéři (v tomto případě nevládní organizace) nejsou pouze pasivními příjemci evropských norem.

2.2 Internacionalizace

Europeizace se nedílně pojí se širšími souvislostmi, které lze nazývat jako internacionalizační či globalizační trendy. Ostatně někteří autoři chápou europeizaci jako součást procesu internacionalizace politiky, ekonomie či kultury.⁴⁵ Období po roce 1989 se neslo v duchu nárůstu přeshraničních kontaktů prostřednictvím fyzické mobility či nových způsobů profesionální komunikace.⁴⁶ Internacionalizace zachycuje budování mezinárodních a nadnárodních institucionálních a organizačních struktur ve světě.⁴⁷

Hurrell a Menon definují internacionalizaci jako proces, kde se velká řada pravidel, zákonů a norem rozpíná v mezinárodním prostoru, což proniká i do každého aspektu domácího prostředí daného státu a jeho společnosti. V rámci tohoto pojetí bývá zdůrazňován nárůst mezinárodních organizací či mezinárodních smluv a dohod. Důraz je mimo jiné také kladen na neformální mechanismy vládnutí, které jsou však založeny na určitých normách a hodnotách a jsou často vytvářeny v rámci komplexních národních a mezivládních sítí.⁴⁸

Internationalizace bude proto v této práci chápána jako proces, v rámci kterého probíhají organizační změny v mezinárodním prostoru, kde se šíří nemalé množství

⁴⁴ Císař, „Mezi Prahou a Bruselem“, 110.

⁴⁵ Yannis Papadopoulos, *Democracy in crisis?: politics, governance and policy* (New York: Palgrave Macmillan, 2013), 83.

⁴⁶ Dorota Dakowska a Robert Harmsen, „Laboratories of Reform? The Europeanization and Internationalization of Higher Education in Central and Eastern Europe” *European Journal of Higher Education* 5, č. 1 (2015): 8, <http://www.tandf.co.uk/journals> (staženo 22.3.2020).

⁴⁷ Ondřej Císař, „Vzniká globální občanská společnost? Nestátní aktéři ve světové politice” *Mezinárodní vztahy* 38, č. 4 (2003): 5, <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=259803> (staženo 22.3.2020).

⁴⁸ Papadopoulos, *Democracy in crisis?*, 79.

pravidel, idejí, norem a dalších atributů. Tento proces následně vede k provádění vnitřních změn uvnitř dané instituce. Instituce změny provádí, aby se lépe mohla přizpůsobit mezinárodnímu prostředí, které se stává stále více propojené, konkurenční a rozmanité a vylepšila tak svou vlastní činnost. V této práci se internacionalizace bude týkat expertních zdrojů. Zásadní otázkou je, zda vůbec internacionalizace expertizy u zkoumaných aktérů probíhá. Sidney Tarrow uvádí, že v internacionalizovaném světě stále vznikají aktéři, kteří využívají své domácí zdroje, odborné znalosti a expertizu a příležitosti k prosazování cílů.⁴⁹

Vytváří se zde proto hypotéza, že by internacionalizace expertizy v evropském prostředí byla pro nevládní organizace výhodná alespoň pro lepší prosazování svých cílů. Organizace by mohly využít expertizu od jiných aktérů v rámci své činnosti či naopak podělit se o své expertní znalosti se svými evropskými kolegy. Mezivládní sítě poté představují ideální platformu, ve které tato internacionalizace může probíhat. Je typické pro dobu globalizace, že domácí aktéři prohlubují vzájemnou spolupráci se zahraničními subjekty. Jediný předpoklad, kdy by internacionalizace expertizy nemusela být natolik žádoucí, aby probíhala ve větší míře, představuje situace, kdy náplň agendy a činnosti domácích aktérů jsou ryze věnovány domácím tématům a kdy přeshraniční spolupráce tak nemusí nastávat ve větší míře. Aktéři, kteří jsou v rámci této práce zkoumáni, se věnují migrační agendě, konkrétněji integraci cizinců. Integrace cizinců představuje aktivitu, která probíhá v domácím prostředí. Avšak možnost, kdy se aktéři mohou skrze zapojení do sítí zaměřit na konkrétní problémy a získat různé pohledy na danou problematiku představují benefit i v případě, že aktéři aktivně působí pouze v domácím prostředí. Sítě také poskytují možnosti interakce, zejména se zeměmi a institucemi, s nimiž by se jinak nemuseli setkat. Umožňuje to aktérům se spojit s experty z jiné země a sdílet svou expertizu ať už se jedná o teoretické poznatky či praktické zkušenosti.

Internationalizaci se věnuje ve své práci již zmiňovaný Sidney Tarrow. V rámci internacionalizace se dle jeho pohledu budují vztahy mezi státními a nestátními aktéry, kteří působí na mezinárodní, národní a subnárodní úrovni, a vytváří tak sítě formálních a

⁴⁹ Sidney Tarrow, *The New Transnational Activism* (New York: Cambridge University Press, 2005), 34, EBSCOhost (staženo 22.3.2020).

neformálních institucí. Pro internacionalizaci jsou proto zásadní instituce, které vytváří prostor, ve kterém se mohou domácí aktéři pohybovat, setkávat se s ostatními či vytvářet koalice, které mohou překračovat jejich hranice. Tarrow se v rámci své práce zabývá sociálními hnutími, mezi které zařazuje například hnutí za lidská práva či za ochranu životního prostředí. Právě v souvislosti s těmito aktéry upozorňuje na jeden důležitý aspekt, který se týká veřejného zájmu. A to, že internacionalismus sice vytvořil nové příležitosti pro aktéry sociálního hnutí, ale stále u nich převažují otázky, které jsou jim teritoriálně bližší. To znamená, že čím více se aktivisté oprostí od zaměření jen na místní záležitosti, tak tím více se jejich práce bude muset snažit o udržení veřejného zájmu o jejich aktivitu v místě, kde působí. Dále musí aktivisté sami usilovat o udržování vztahů se vzdálenými spolupracovníky, jejichž problémy mohou být jen volně spojeny s jejich vlastními a jejichž domácí podmínky mohou vyžadovat velmi odlišné přístupy. Přes tyto překážky však Tarrow uvádí, že ve spoustu případech se aktérům podařilo úspěšně spolupracovat přes hranice svého státu. Ukazuje také ale, že spolupráce nebude mít vždy stejnou formu, protože různé otázky vyžadují různé způsoby jednání v závislosti na zúčastněných aktérech, místních politických a kulturních podmínkách a povaze mezinárodních struktur, v rámci kterých fungují.⁵⁰

2.3 Sociální konstruktivismus

Sociální konstruktivismus se v akademických výzkumech evropské integrace začal objevovat primárně v 90. letech minulého století. Jedná se tedy o jeden z nejnovějších přístupů ke zkoumání evropské integrace. Konstruktivismus v mezinárodních vztazích byl silně ovlivněn tradicí sociologického institucionalismu a na rozdíl od racionalistického přístupu bere v potaz nemateriální objekty a normy, konstruované identity a sociálně konstruované zájmy. Racionalisté se primárně zabývají materiálními výhodami a nevýhodami a socializace je zde studována jako strategická aktivita s cílem dosažení zisku. Avšak podle konstruktivismu je mezinárodní kontext, kde se (ne)státní aktéři pohybují, do značné míry kulturně a institucionálně formován a zájem je zde chápán coby výsledek působení norem, kultur, identit a sociálního učení. Konstruktivisté tvrdí, že státy

⁵⁰ Tarrow, *The New Transnational Activism*, 25.

se europeizují, protože to považují za správné změnit své identity a zájmy v souladu s evropskými normami, a nikoliv z důvodu materiálních podnětů.⁵¹

Konstruktivismus v souvislosti s EU poskytuje bohaté porozumění pravidlům a normám evropské správy věcí veřejných, politického společenství a utváření identity v evropském prostředí stejně jako diskurzům, komunikaci či roli idejí v evropské integraci. Základem sociálního konstruktivismu je představa, že aktéři jsou úzce svázáni s prostředím (strukturou/sociální realitou), která je utvářena ve vzájemných sociálních interakcích. Konstruktivismus tudíž zkoumá normy, vzorce chování a sdílené ideje, které utvářejí identitu těchto aktérů, jejich vzájemné interakce a vznik nových kolektivních identit.⁵²

Alexander Wendt chápe teorii konstruktivismu jako strukturu společnosti, která je určována především sdílenými idejemi, a nikoliv materiálními výhodami. Identity a zájmy aktérů nejsou dány přirozeně, ale jsou konstruovány těmito sdílenými idejemi a myšlenkami.⁵³ Jeffrey Checkel definuje konstruktivismus jako přístup k sociálnímu šetření založeného na dvou předpokladech: 1) prostředí, ve kterém jednají aktéři, je spíše sociální a materiální a 2) toto nastavení může poskytnout aktérům pochopení jejich zájmů.⁵⁴

Thomas Risse popisuje sociální konstruktivismus na základě sociální ontologie, která trvá na tom, že aktéři neexistují nezávisle na svém sociálním prostředí a kulturně-společenských struktur. Nejde pouze o to, že aktéři a jejich prostředí se navzájem určují, ale Risse klade také důraz na vzájemnou konstitutivitu sociálních struktur a aktérů (např. národní vlády, zájmové skupiny, jedinci). Sociální prostředí, ve kterém se aktér nachází, definuje a tvoří jeho identitu, zájmy a preference. Zároveň ale aktéři působí na sociální

⁵¹ Ondřej Císař, „Teorie mezinárodních vztahů a evropská studia“, *Politologický časopis* 9, č. 1 (2002): 58, https://is.muni.cz/el/1423/podzim2009/HMV410/um/Cisar_50_67.pdf (staženo 3. 11. 2019).

⁵² Petr Kratochvíl, *Teorie evropské integrace* (Praha: Portál, 2008), 179–184.

⁵³ Alexander Wendt, *Social theory of international politics* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999), 1.

⁵⁴ Petr Kratochvíl a Elsa Tulmets, „Constructivism and Rationalism as Analytical Lenses: The Case of the European Neighbourhood Policy“, *Politics in Central Europe* 6, č. 1 (2010): 25, <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/13267> (staženo 6.1.2020).

realitu a pomáhají jí utvářet. Vztah aktéra a struktury je zde proto obousměrný a dynamický.⁵⁵

Sociální konstruktivismus (ale i sociologický institucionalismus) zdůrazňuje logiku vhodnosti (*logics of appropriateness*). Aktéři hledají ve své sociální realitě nejvýhodnější řešení situace, avšak vždy musí jednat v souladu s normami, které v jejich sociálním prostředí platí. Musí tedy jednat v souladu se závazky, které plynou ze sociální reality a korespondují s jejich rolí.⁵⁶

Jeffrey Checkel rozlišuje konstruktivismus na konvenční, interpretativní a radikální/kritický. Konvenční konstruktivismus zkoumá roli norem (v některých případech identity) při utváření mezinárodní politiky a jejich výsledků. Zabývá se tím, do jaké míry jsou identity zkoumaných sociálních aktérů, utvářeny působením nadnárodních institucí. Konvenční konstruktivismus je v rámci sociálního konstruktivismu nejrozšířenějším typem a dle konstruktivistů doplňuje realismus v jeho slabých místech. Interpretativní konstruktivismus zkoumá úlohu jazyka při zprostředkování a vytváření sociální reality. Interpretativní konstruktivisté zkoumají základní podmínky a diskurzy, které způsobují změnu identity. Důraz na diskurz a úlohu jazyka mají také kritičtí/radikální konstruktivisté, kteří navíc považují i samotné vědecké teorie za sociální konstrukty, a ne pouze sociální realitu.⁵⁷ Tato práce se bude teoreticky řadit ke konvenčnímu konstruktivismu, protože cílem této práce je zjistit výsledky působení europeizace/internacionalizace v evropském prostoru a této sociální reality na vybrané subjekty. Práce se bude opírat o již dané normy a jejich roli v procesu evropské integrace.

Sabine Saurugger rozděluje 4 typy konstruktivistického přístupu ve výzkumném poli evropských studií: (1) sociologický institucionalismus; (2) diskurzivní institucionalismus; (3) přístupy založené na socializaci a učení; (4) konstruktivismus zaměřený na aktéry. Přístup diskurzivního institucionalismu se zabývá analýzou idejí a

⁵⁵ Thomas Risse, „Social Constructivism and European Integration”, in *European Integration Theory*, ed. Antje Wiener a Thomas Diez (Oxford: Oxford University Press, 2009), 145–146.

⁵⁶ Kratochvíl, *Teorie evropské integrace*, 186–187.

⁵⁷ Jeffrey T. Checkel, „Constructivist approaches to European integration”, (working paper, University of Oslo, 2006), 3–6, https://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-working-papers/2001-2010/2006/wp06_06.pdf (staženo 6.1.2020)

diskurzů. Čtvrtý typ přístupu, který autorka nazvala konstruktivismus zaměřený na aktéry, představuje kombinaci racionalismu a konstruktivismu a zakládá se na přesvědčení, že aktéři strategicky využívají jiné pro dosažení svých cílů; v úvahu se zde berou i materiální objekty. Sociologický institucionalismus obvykle zkoumá systém norem, hodnot či pravidel. Instrukce jsou tu chápány jako struktury a jejich definice je zde velmi široká a socializace je zde již předpokladem. Přístupy založené na socializaci a sociálním učení analyzují aktéry a jejich jednání a postoje v rozhodovacích procesech. Přístupy socializace a učení hledají důkazy socializace v procesu evropské integrace.⁵⁸

2.3.1 Socializace a sociální učení

Socializace je proces, kdy aktér přijme určité normy a pravidla dané komunity v sociálním prostředí.⁵⁹ Výsledkem je následně trvalá shoda nad normami, která je založena na jejich internalizaci. Po přijetí pravidel komunity/společnosti, aktér v rámci socializace přijme logiku vhodnosti. Toto osvojení je zcela nezávislé na materiálních výhodách či sankcích. Aktéři si mohou osvojit logiku vhodnosti dvěma způsoby socializace/internalizace: (1) aktéři se mohou naučit novou roli – získat znalosti, které jim umožňují jednat v souladu s normami. Aktéři však v tomto případě vědí, co je společensky přijatelné v dané komunitě a vědomě přijímají novou roli v důsledku kalkulace. (2) Aktéři zde přijímají zájmy a identitu komunity, jejíž jsou součástí, protože to je správné a přirozené. Prvek strategické kalkulace jednání zde tak mizí oproti prvnímu typu.⁶⁰

Konstruktivismus v kontextu evropské integrace a europeizace se nejčastěji používá při zkoumání změny identity a chování (členských) států v důsledku působení pravidel EU na ně samotné. Takové změny nastanou, když členské státy podlehnou

⁵⁸ Sabine Saurugger, „Constructivism and public policy approaches in the EU: from ideas to power games”, *Journal of European Public Policy* 20, č.6 (2013): 889–894, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13501763.2013.781826> (staženo 5. 11. 2019).

⁵⁹ Michael Zürn a Jeffrey T. Checkel, „Getting Socialized to Build Bridges: Constructivism and Rationalism, Europe and the Nation-State”, *International Organization* 59, č. 4 (2005): 1046, <http://jstor.org> (staženo 7.1.2020).

⁶⁰ Zürn a Checkel, „Getting Socialized to Build Bridges”, 804.

konstruktivistickému procesu sociálního učení. V návaznosti na změny aktér přijme nové zájmy, normy, identitu apod., které přijme za vlastní a internalizuje je.⁶¹

Také Börzel a Risse potvrzují, že EU lze být chápána jako velká socializační agentura, která se aktivně snaží propagovat svá pravidla a normy, aby je členské státy začlenily do svých vnitrostátních struktur. Socializace však z velké části záleží na domácích aktérech, kteří normy přijímají. Domácí aktéři se mohou socializovat prostřednictvím přesvědčování a sociálního učení, podle kterého definují své zájmy a identitu.⁶² V socializaci mají normy vliv právě i na identitu. Aktéři se v důsledku socializace proměňují a přizpůsobují se normám v jejich sociálním prostředí, čímž se jim mění jejich zájmy a preference. V českém prostředí to znamená, že i pokud aktéři prošli sociálním učením, tak to neznamená, že by již neměli své české národní zájmy, ale že pouze berou v potaz evropské normy, které také mohou přijmout za své vlastní.⁶³

Jedním z předních představitelů přístupu socializace je Jeffrey Lewis. Ve svém výzkumu, který se zaměřil na socializaci uvnitř COREPERu (Výboru stálých zástupců), zkoumal socializační proces na základě intenzity a vzájemných kontaktů zástupců a zároveň jejich izolaci od vnitřní politiky zastupovaných států a dalších aktérů. Výzkum potvrdil, že socializační proces probíhá a aktéři si osvojili skupinově sdílené normy. Lewis nicméně upozorňuje, že socializační proces není finální a může se zvrátit.⁶⁴

Dle Jeffreyho Checkela přístup sociálního učení se tradičně používá pro zkoumání skupin působících v prostoru EU. Je zde klíčový výzkum procesu či změny (evropská integrace). Sociální učení představuje proces, v rámci kterého si aktér osvojí nové zájmy, normy, preference atd. (bez zjevných materiálních pobídek). Jejich zájmy a identita jsou tak určovány sociální interakcí, ve které ideje mohou sdílet mezi sebou. Aktéry nelze

⁶¹ Kratochvíl, *Teorie evropské integrace*, 186–187.

⁶² Tanja Börzel a Thomas Risse, „From Europeanisation to Diffusion: Introduction”, *West European Politics* 35, č. 1 (leden 2012): 7, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402382.2012.631310> (staženo 10.1.2020).

⁶³ Mats Braun, „Europeanization of the Czech Environmental Policy”, in *The quest for the national interest: a methodological reflection on Czech foreign policy*, ed. Petr Drulák et al. (Frankfurt am Main: Peter Lang, 2010): 56.

⁶⁴ Jeffrey Lewis, „The Janus Face of Brussels: Socialization and Everyday Decision Making in the European Union”, *International Organization* 59, č. 4 (podzim 2005): 937-97, <http://jstor.org> (staženo 3.1.2020).

analyzovat, aniž bychom prozkoumali prostředí, které je utváří. Klíčový je zde proto vztah mezi aktérem a sociální strukturou.⁶⁵ V kontextu Evropské unie tento přístup ukazuje, jak evropské instituce mohou prostřednictvím procesu interakce budovat identity a zájmy svých členských států.⁶⁶

Checkel ve své publikaci představil konkrétní podmínky, dle kterých lze empiricky zkoumat, zda socializace mohla proběhnout úspěšně či nikoliv. Checkel formuloval 4 hypotézy, na základě kterých je pravděpodobnější, že sociální učení proběhne: (1) skupiny pochází ze stejného profesního prostředí; (2) skupina čelí krizi nebo selhání; (3) členové se pravidelně sházejí a komunikují; (4) skupina je izolovaná od politického tlaku.⁶⁷

Přístup socializace a sociálního učení od Jeffreyho Checkela je pro tuto práci nejvhodnější, protože lze předpokládat, že vybrané nevládní neziskové organizace zakládají své aktivity na sdílených idejích, zájmech, komunikaci a sociálních interakcích. Není zde tolik podstatná identita NNO, ale jejich transformace. Pokud NNO inkorporovaly normy, názory, porozumění, *know-how* a další podobné atributy, tak došlo k socializaci. Získané normy se mohou promítnou jen díky sociálnímu učení. V rámci diplomové práce by to znamenalo, že v důsledku socializace NNO do nadnárodních sítí (ať už se jedná o EU či jinou platformu) se do jejich identity promítlo něco nového (zájmy, pravidla atd.).

Na základě teorie evropské ideje a normy působí na prostředí EU, v tomto případě na členský stát ČR. Následně tyto normy šíří a usazuje prostřednictvím sociálního učení a mobilizace tlaku společnosti.⁶⁸ Sdílené normy dále spojují celou řadou sociálních skupin a jednotlivců: v tomto případě NNO podporující integraci cizinců. Pro potřebu této diplomové práce bude tedy prostředí, ve kterém se NNO pohybují, chápáno coby sociální konstrukt. Jejich zájmy, identity, preference se mohou v průběhu času proměňovat, podle

⁶⁵ Jeffrey T. Checkel, „Social Construction and European Integration”, in *The Social Construction of Europe*, ed. Thomas Christiansen et al. (London: SAGE Publications, Ltd., 2001), 53, <https://sk.sagepub.com/books/the-social-construction-of-europe/n4.xml> (staženo 9.1.2020).

⁶⁶ Jeffrey T. Checkel, „Social Construction and European Integration”, *Journal of European Public Policy* 6, č. 4 (1999): 548, <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/135017699343469> (staženo 9.1.2020)

⁶⁷ Jeffrey T. Checkel, „Social Construction and European Integration”, 54.

⁶⁸ S pojmem sociální mobilizace (social/societal mobilization) pracuje J. T. Checkel. Jedná se o mechanismus, kterým se evropské normy šíří do konkrétního národního prostředí (viz Jeffrey T. Checkel, „Social Construction and European Integration”, 57).

toho, jak se adaptují na sociální realitu, ve které figurují. Tento teoretický přístup dále umožní v této práci dát důraz na důkazy socializace a posoudit tak roli NNO v tomto procesu.

3 Integrovaná politika EU

Imigrace do evropských zemí se v posledních desetiletích drasticky zvýšila. Každý rok přichází do Evropské unie více než milion přistěhovalců, více než do kterékoli jiné země OECD.⁶⁹ Od roku 2002 Evropská unie postupně začala rozvíjet společnou politiku integrace státních příslušníků třetích zemí. Tato politika však nespadá pod evropské právo, nýbrž představuje mechanismus nadnárodní koordinace, který není pro členské státy EU právně závazný. Integrace je totiž považována za citlivou otázku imigrace, a tedy i státní suverenity, a proto spadá především do pravomocí členských států.⁷⁰

Integrovaná politika spadá svým obsahem pod migrační a azylovou politiku EU. O té se začalo více diskutovat na konci 90. let. Přijetím Amsterodamské smlouvy a záměru vybudovat *prostor svobody, bezpečnosti a práva* (AFSJ) se záležitosti přistěhovalectví přesunuly z třetího „mezivládního“ pilíře do prvního „komunitárního“ pilíře.⁷¹ Evropská komise získala novou zákonodárnou iniciativu, a stala se tak hlavním propagátorem integrace migrantů na úrovni EU. V roce 1999 pak díky programu z Tampere došlo k významnému kroku ve sjednocení integrované politiky, na základě kterého mělo být zaručeno spravedlivé zacházení s legálně pobývajícími cizinci a poskytnout jim srovnatelná práva a povinnosti s občany EU.⁷² Tímto krokem se také vytvořil útvar Generálního ředitelství pro spravedlnost a vnitřní věci (DG JHA), který mohl vypracovávat návrhy pro evropskou politiku. Integrace cizinců nebyla z počátku součástí hlavního portfolia Generálního ředitelství, avšak postupem času se dostala do agendy EU.⁷³

Jedním z nejdůležitějších dokumentů EU o společném přístupu k integraci přistěhovalců na úrovni EU je *Sdělení Komise o přistěhovalectví, integraci a zaměstnanosti*, který byl přijat v roce 2003. Tento dokument je zásadní z hlediska podrobného vysvětlení povahy pojmu integrace a jeho širokého rozsahu. Integrace byla v

⁶⁹ Van Wolleghem, *The EU's Policy on the Integration of Migrants*, 1.

⁷⁰ Okay, „Integration of immigrants in an integrating Europe”, 59, 62.

⁷¹ Van Wolleghem, *The EU's Policy on the Integration of Migrants*, 59–60.

⁷² Eva Valentová et al., eds., *Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice: srovnání praxe v Portugalsku a Rakousku* (Praha: Sdružení pro integraci a migraci, 2012), 23.

⁷³ Van Wolleghem, *The EU's Policy on the Integration of Migrants*, 59–60.

tomto dokumentu definována jako „*obousměrný proces založený na vzájemných právech a odpovídajících povinnostech legálních státních příslušníků třetích zemí a hostitelské společnosti, který zajišťuje plné začlenění přistěhovalce*“. Tato definice integrace klade důraz na zodpovědnost hostitelské země a její společnosti, která má zajistit plné začlenění cizince do všech úrovní života v nové zemi, načež cizinec musí na oplátku respektovat základní normy a pravidla hostitelské země.⁷⁴

Navzdory skutečnosti, že EU nemá právní pravomoc v oblasti integrace, začala prosazovat soudržnější ale volnější společný rámec v této agendě. EU si byla vědoma, že pro další ekonomický rozvoj a sociální soudržnost je integrace cizinců klíčová. Haagský program z roku 2004 zdůraznil základní společné principy integrační politiky a potřebu zesílení koordinace vnitrostátních integračních politik a iniciativ EU.⁷⁵ Tento společný rámec je tvořen Společnými základními principy integrace EU (*Common Basic Principles on Integration*), souborem krátkých nezávazných zásad k tvorbě integrační politiky členských států. Mezi ně patří uznání integrace jako oboustranného procesu, na kterém se podílí hostitelská země a přistěhovalec. Zbylé klíčové principy se zakládají na zaměstnanosti, základní znalosti místního jazyka, historie a institucí, vzdělání, politické participace či na mezikulturní komunikaci.⁷⁶

Nejaktuálnějším unijním dokumentem je však *Akční plán pro integraci cizinců ze třetích zemí*, který byl přijat Komisí v roce 2016. Tento akční plán poskytuje komplexní rámec pro podporu členských států při rozvoji a posilování jejich politik integrace migrantů a popisuje konkrétní politická, provozní a finanční opatření, která bude Komise provádět. Kromě jiného se také věnuje zacházení s uprchlíky a žadatelů o azyl.⁷⁷

⁷⁴ Okay, „Integration of immigrants in an integrating Europe“, 59.

⁷⁵ Eva Dohnalová, *Úvod do sociální práce s migranty* (Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální, 2012), 34.

⁷⁶ „Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU“, Evropská komise, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/common-basic-principles-for-immigrant-integration-policy-in-the-eu> (staženo 6.3.2020).

⁷⁷ „Europe: Integration Action Plan of Third-Country Nationals launched“, Evropská komise, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/europe-integration-action-plan-of-third-country-nationals-launched> (staženo 3.3.2020).

Přestože se EU ve svých krocích snaží o vytvoření sjednoceného přístupu k migračním otázkám, tak někteří autoři hovoří o integrační politice EU jako o nekonzistentní. Handoll uvádí, že integrační činnosti jsou značně roztržité a nelze říci, že by EU měla konzistentní integrační politiku, přestože určitou politikou k integraci disponuje.⁷⁸ Mulcahy dokonce dochází k závěru, že EU byla téměř irelevantní pro tvorbu politiky integrace přistěhovalců v Evropě.⁷⁹

3. 1 Integrační nástroje EU

Nedostatek kompetencí v otázkách integrace přistěhovalců a relativně vysoká pravomoc Rady a význam zájmů členských států v této oblasti politiky však vedly k oslabení Komise a zpomalení procesu vytváření integrační politiky EU jako celku. Kompetence členských států zůstaly vysoké také díky automatickému propojení států mezi integrací a citlivou otázkou imigrace pro národní suverenitu. Integrace představuje mnohostranný proces, který zahrnuje přistěhovalce, hostitelské společnosti, hostitelské vlády, vysílající vlády, nevládní organizace a samotnou EU. Integrace je tak oblastí, ve které se počítá s řadou aktérů na různých úrovních.⁸⁰

Nicméně i napříč pomalému procesu vytváření společné integrační politiky, vytvořila EU několik nástrojů pro zefektivnění realizace národních kroků v integrační politice a pro výměnu zkušeností a postupů mezi členskými státy a relevantními aktéry, kteří se zabývají integrací cizinců. Zároveň byl vytvořen finanční mechanismus pro víceleté období 2007 – 2013 v podobě Evropského integračního fondu. Právě v praktické rovině začala EU vyvíjet větší úsilí za účelem koordinovat integrační politiku s dalšími oblastmi státních politik. Mimo jiné EU začala klást větší důraz na zapojení občanské společnosti do procesu integrace cizinců.⁸¹

⁷⁸ John Handoll, „Integration Policy in the European Union: The Question of Competence”, in *Which Integration Policies for Migrants? Interaction Between the EU and Its Member States*, ed. Yves Pascouau et al. (Nijmegen: Wolf Legal Publishers, 2012), 15.

⁷⁹ Mulcahy, *Europe's Migrant Policies*, 181.

⁸⁰ Okay, „Integration of immigrants in an integrating Europe”, 66–67.

⁸¹ Valentová et al., eds., *Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice*, 25.

Integrační nástroje mají kromě finanční funkce také roli monitorovací, koordinační, informační či hodnotící. Významným nástrojem se v roce 2002 stalo zřízení Národních kontaktních míst pro integraci cizinců (*National Contact Points on Integration*), jejichž cílem je monitoring integračních činností členských států a zajištění koordinace evropské politiky s tou vnitrostátní. Národní kontaktní místo (NKM) si v každém členském státě vytváří síť kontaktů na organizace a odborníky zabývající se oblastí migrace a azylu. Mezi významné aktéry v ČR se řadí i nevládní organizace. NKM koordinují činnost Evropské migrační sítě na vnitrostátní úrovni ve všech členských státech EU (kromě Dánska) a v Norsku. NKM si aktivně vyměňují informace, znalosti a statistiky v rámci národní sítě. Činnost jednotlivých kontaktních míst je koordinována a financována Evropskou komisí a zástupci národních kontaktních míst se setkávají na pravidelných jednáních organizovaných Evropskou komisí.⁸²

Od roku 2009 také funguje Evropské fórum pro migraci (název od roku 2015), které mimo jiné poskytuje prostor pro dialog mezi organizacemi občanské společnosti a unijními institucemi. Tato platforma funguje pro výměnu názorů v integračních otázkách v evropském prostoru stejně jako v otázkách azylu a migrace. Fórum se schází nejméně jednou ročně. Organizace občanské společnosti mají příležitost vyjádřit své názory, vyměňovat si nápady a osvědčené postupy a diskutovat o výzvách a prioritách.⁸³ Ke sdílení informací a podnětů také slouží Evropský integrační portál (*European Web Site on Integration*, EWSI), který byl založen v roce 2009. EWSI je oficiální webovou stránkou Evropské komise, která slouží jako platforma pro výměnu informací o vývoji v oblasti integrace v jednotlivých členských státech EU. Nabízí přehled o klíčových dokumentech a institucích v jednotlivých zemích, informuje o aktuálním dění či grantových možnostech.⁸⁴

Co se týče finančních nástrojů, tak v roce 2007 bylo rozhodnuto o vytvoření Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí, který by pomohl členským státům s integrací. Jednalo se o fond ve výši 825 milionů EUR pro období 2007–

⁸² „Evropská migrační síť“, <https://www.emncz.eu> (staženo 3.3.2020).

⁸³ „European Migration Forum“, Evropská komise, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/european-migration-forum_en_en (staženo 4.3.2020).

⁸⁴ „Evropský integrační portál“, Migrace online, <https://migraceonline.cz/cz/o-migracionline/projekty/european-web-site-on-integration> (staženo 5.3.2020).

2013 na projekty zaměřené na integraci státních příslušníků třetích zemí v celé EU v souladu s národními programy. Stejně jako většina fondů EU tak i tento Evropský integrační fond fungoval na principu spolufinancování a programování: členský stát se finančně zavazuje k cílům ve víceletém programu, který se dále dělí na roční programy. Evropský integrační fond také pověřuje národní vlády jako hlavní aktéry v implementaci programů. Celý proces tedy zůstává v rukou vlád. Zatímco je však programování v rukou vlády, tak základní realizace projektů spadá na třetí strany, ať už jsou to subnárodní subjekty nebo subjekty ze třetího sektoru.⁸⁵

Pro období 2014–2020 přijala EU nový Azylový, migrační a integrační fond (AMIF). Tento fond sloučil několik předchozích fondů do jednoho za předpokladu, že alespoň 20 % z celkové částky bude věnováno integraci. Finanční nástroje pak slouží zejména pro aktivní zapojení organizací občanské společnosti do integračních činností.⁸⁶

3.2 Česká integrační politika a její europeizace

Česká migrační a integrační politika prošla dlouhým historickým vývojem. Až do konce 80. let byla migrační a integrační politika ovlivňována komunismem a až po převratu se setkala s demokratickým vývojem. Migrace do země se za posledních dvacet let dramaticky změnila. Zejména přípravy vstupu ČR do EU vedly k přijetí řady opatření, která sblížila českou legislativu s evropským právem. Avšak i přes několikaletý vývoj nelze říci, že by se integrační politika ČR plně přizpůsobila realitě evropské legislativy.⁸⁷

Helena Bauerová uvádí, že integrační politiku vůči migrantům ovlivňuje historická zkušenost ČR (zejména komunistická minulost země), což podporuje velmi restriktivní přístup k migrantům, který se následně odráží v integračních politikách a v postojích občanské společnosti. Bauerová dále uvádí, že integrační politika zaměřená na migranty, selhává hlavně proto, že primární činnosti jsou prováděny ústředními úřady ČR; místní

⁸⁵ Van Wollegem, *The EU's Policy on the Integration of Migrants*, 102, 138, 144.

⁸⁶ *Ibid.*, 169, 191.

⁸⁷ Helena Bauerová, „The Czech Republic and the Reality of Migrant Integration Policy in the Context of European Integration” *HKJU-CCPA* 18, č. 3 (2018): 400, https://www.researchgate.net/publication/328098345_The_Czech_Republic_and_the_Reality_of_Migrant_Integration_Policy_in_the_Context_of_European_Integration (staženo 1.3.2020).

úroveň je pasivní nebo jednoduše plní přidělené úkoly. Neziskové organizace jsou nejaktivnějšími účastníky integrační politiky a v mnoha ohledech vykonávají činnost místních aktérů.⁸⁸

V rámci europeizace migrační a integrační politiky lze pozorovat tři hlavní období. První období (1989–1996) je spojeno s postkomunistickým obdobím, kdy se ČR přizpůsobila realitě mezinárodního systému. Postavení vůči migrantům bylo celkem pasivní a bylo možné pozorovat z velké části přizpůsobení se mezinárodním pravidlům. Stát později podal žádost o vstup do EU. Ve druhém období (1996–2010) zahájil stát harmonizaci s evropským právem a všechna pravidla byla zpřísněna. ČR implementovala Dublinskou úmluvu, Londýnskou rezoluci a všechna usnesení, která vedla k přistoupení k schengenskému prostoru. V tomto období ČR implementovala veškerou legislativu EU do svých národních zákonů. Větší pozornost byla však věnována migrační než integrační politice. Integrační politika byla vyvinuta až po roce 2000 z důvodu tlaku EU.⁸⁹

V období mezi lety 1999 a 2004 bylo poprvé, kdy ČR formulovala komplexnější integrační politiku, která by se stala základem pro státní politiku v oblasti integrace cizinců. Tlak EU byl velmi patrný a česká vláda realizovala a zadávala projekty v oblasti sběru dat a výzkumu integrace přistěhovalců. Usnesení vlády ČR z roku 1999 začalo s pravidelnými koncepcemi integrace migrantů a legislativní činnost vlády se stala koncepčnější. To se odrazilo ve dvou dokumentech, z nichž první *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* se skládá z patnácti zásad, které zdůrazňují rovný přístup všech cizinců a aktivní přístup vlády k integraci přistěhovalců v České republice. Tyto zásady také podporují integraci cizinců do majoritní společnosti. Druhý dokument *Koncepce integrace cizinců na území ČR* podporuje integraci cizinců jako jednotlivců a týká se úcty ke všem kulturám, ale také k autoritě českého právního řádu.⁹⁰

Na základě výše zmíněné Koncepce stát začal finančně podporovat projekty, jejichž realizátory se zpravidla stávaly nevládní organizace. Vedle státního rozpočtu jsou k dispozici od vstupu ČR do EU také evropské fondy v rámci víceletého finančního rámce.

⁸⁸ Bauerová, „The Czech Republic and the Reality of Migrant Integration Policy in the Context of European Integration”, 398–399.

⁸⁹ Ibid., 413.

⁹⁰ Baršová a Barša, *Přistěhovalectví a liberální stát*, 233–236.

Kromě evropských fondů lze v oblasti integrace cizinců získat také finanční prostředky poskytnuté mezinárodními organizacemi, kraji, obcemi či také finančním mechanismem EHP/Norska.⁹¹ V důsledku tlaku EU byla česká vláda nucena zaujmout více proaktivní přístup v migrační a integrační politice. Výhodu představovaly prostředky z pěti fondů, které EU poskytovala.⁹² V roce 2003 byla vytvořena vládní politika v oblasti migrace cizinců, která poukázala na zapojení země do procesu evropské integrace. Konkrétně se Česká republika zavázala k řešení migrační politiky na všech úrovních.⁹³

Od roku 2002, kdy ČR ukončila předvstupní proces, došlo k postupnému nárůstu počtu cizinců migrujících do České republiky. Zejména od roku 2004 došlo k významnému nárůstu počtu přistěhovalců v důsledku příznivé ekonomické situace a nedostatku pracovních sil. Tento růst vyvrcholil v roce 2008, částečně také v důsledku vstupu ČR do schengenského prostoru na konci roku 2007.⁹⁴

V roce 2006 byla přijata *Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců na území ČR*. Integrace zde byla oficiálně uznána jako oboustranný proces, který zahrnuje stát i jednotlivce. Důraz integrace byl kladen na jednotlivce a za prioritní oblasti byly označeny znalost české jazyka, ekonomická soběstačnost cizinců, orientace cizinců ve společnosti a vzájemné vztahy mezi cizinci a většinovou společností.⁹⁵ Poslední aktualizace Koncepce proběhla v roce 2016.⁹⁶

System integrace je jasně centralizován a činnosti v integrační politice vykonává Ministerstvo vnitra České republiky. Konkrétně se agendě věnuje Odbor azylové a migrační politiky MV ČR. Integrační projekty jsou určeny pouze pro lidi ze třetích zemí,

⁹¹ Valentová et al., eds., *Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice*, 40.

⁹² Program Iniciativy Společenství EQUAL, Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí, Evropský uprchlický fond, OP Rozvoj lidských zdrojů, Jednotný programový dokument pro Cíl 3 regionu NUTS 2 hlavní město Praha (viz Bauerová, „The Czech Republic and the Reality of Migrant Integration Policy in the Context of European Integration”, 405).

⁹³ Bauerová, „The Czech Republic and the Reality of Migrant Integration Policy in the Context of European Integration”, 405.

⁹⁴ *Ibid.*, 410.

⁹⁵ Valentová et al., eds., *Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice*, 41.

⁹⁶ „Aktualizovaná „Koncepce integrace cizinců - Ve vzájemném respektu““, Vláda České republiky, 28. 12. 2015.

nikoli pro občany EU a osoby bez povolení k pobytu.⁹⁷ V roce 2009 pak byly zřízeny integrační centra v regionech, které by poskytovaly služby cizincům v rámci procesu integrace.⁹⁸

⁹⁷ Bauerová, „The Czech Republic and the Reality of Migrant Integration Policy in the Context of European Integration”, 412.

⁹⁸ „Centra na podporu integrace cizinců”, <http://www.integracnicentra.cz> (staženo 4.3.2020).

4 Neziskový nevládní sektor

Neziskový sektor v České republice byl značně ovlivněn komunistickým režimem v Československu, který zanechal silný odkaz ve formování občanské společnosti. Občanská společnost neměla mnohé zkušenosti s formulací vlastních požadavků, získávání finančních prostředků, tvorbou projektů nebo přenosem požadavků ze sociální do politické sféry. Bezprostředně po revoluci však došlo k rychlému nárůstu organizací občanské společnosti. Samotná občanská společnost ale zůstala velmi slabá, protože zde neexistovaly skoro žádné formy sponzorství pro neziskové nevládní organizace (NNO). Nejdůležitější financování pocházelo tak ze zahraničí. Z pohledu finančních zdrojů představovala EU důležitou platformu pro neziskové organizace. Období po vstupu ČR do Unie, vyvolal značné změny pro české NNO. Neziskové organizace se musely naučit nejen využívat fondy EU, ale také jak prosazovat své zájmy v širším evropském prostoru a navazovat vazby s evropskými partnerskými organizacemi.⁹⁹

Neziskový sektor, který bývá někdy označován také jako dobrovolný nebo třetí sektor, má široké spektrum organizačních struktur, zájmů a aktivit. Do třetího sektoru se řadí celá řada aktérů, jakými jsou například nevládní organizace, náboženské organizace, odbory, obchodní komory, profesní organizace, vzdělávací organizace a mnoho dalších.¹⁰⁰ Tato práce se bude konkrétně zabývat nevládními neziskovými organizacemi. Diplomová práce bude pracovat s pojmy „neziskové“, „nevládní“ či „nestátní“ organizace (popřípadě se zkratkou NNO), protože sdílejí stejné základní charakteristiky, a lze je tak chápat jako zaměnitelné pojmy.

Neziskové nevládní organizace jsou obvykle definovány zejména strukturou vlastnictví, avšak mají různé definice.¹⁰¹ Dle definice Salamona a Anheiera je organizace definována jako nezisková, pokud vykazuje následujících pět charakteristik: (1) má vlastní institucionální organizaci, (2) je soukromá, a tudíž institucionálně oddělená od státu, (3) do

⁹⁹ Vladimíra Dvořáková, „Civil society in the Czech Republic: ‘Impulse 99’ and ‘Thank 130 You, Time To Go’”, in *Uncivil Society?: Contentious Politics in Post-Communist Europe*, ed. Petr Kopecký et al. (London: Routledge, 2003), 132–133.

¹⁰⁰ Eline De Ridder, „Civil Society Development during Accession: On the Necessity of Domestic Support to EU Incentives” *Sociologia* 43, č. 6 (2011): 660, www.ebscohost.com (staženo 10.2.2020).

¹⁰¹ Walter W. Powell, *The Nonprofit Sector: A Research Handbook* (Yale: Yale University Press, 2006), 3.

značné míry si kontroluje vlastní činnost, (4) distribuce zisku organizace musí sloužit jejímu poslání a nesmí být rozdělena mezi vlastníky, (5) zahrnuje určitý stupeň dobrovolné účasti v rámci činností organizace.¹⁰² Koncept nerozdělování zisku ve své definici shledá užitečný také Hansmann. Podle Hansmanna je nezisková organizace chápána jako subjekt, který v důsledku vnější regulace nebo vlastním omezením znemožňuje rozdělit svůj finanční přebytek těm, kteří kontrolují využívání aktiv organizace.¹⁰³ V rámci diplomové práce se bude k neziskovým organizacím přistupovat na základě definice organizace dle struktury kontrolních práv, a nikoliv podle cílů a aktivit organizací, které nemusí být vždy přesné.

V českém kontextu zní definice NNO dle vlády ČR následovně: „*NNO jsou právníckými osobami soukromého práva a patří mezi formalizované struktury občanské společnosti – vedle církví, odborů, profesních komor, politických stran i četných neformalizovaných struktur. Většina těchto seskupení slouží v demokratických poměrech k posílení participace občanů na veřejném životě a na řešení veřejných problémů. Menší část z nich slouží k zajištění a rozvoji zájmů pouze svých členů.*” Vláda také respektuje definici a kritéria dvojice Salamon a Anheier, které jsou uvedeny výše.¹⁰⁴

Několik akademiků hovoří o termínu neziskových organizací jako o institucionalizovaném projevu občanské společnosti. Občanská společnost je nedílnou součástí demokracie. Organizace občanské společnosti propojují politickou elitu se společností tím, že zastupují zájmy a názory občanů v procesu tvorby politik.¹⁰⁵ Ve většině případů taková literatura identifikuje globální občanskou společnost jako systém skupin a sítí zapojených do bojů za globální spravedlnost, udržitelnost, posílení postavení žen, dodržování lidských práv a podobně. Definice inspirovaná Habermasem uvádí, že občanská společnost je oblastí veřejného zájmu, která je projednávána jednotlivci či skupinami na dobrovolné bázi. Občanská společnost je často považována za ekvivalent

¹⁰² Stijn Van Puyvelde, *Nonprofit Organization Governance: A Theoretical Review* (Leiden: Brill, 2016), 2, www.ebscohost.com (staženo 10.2.2020).

¹⁰³ Powell, *The Nonprofit Sector*, 1.

¹⁰⁴ „Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020”, Vláda ČR, https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/statni_politika.pdf (staženo 10.2.2020).

¹⁰⁵ De Ridder, „Civil Society Development during Accession, 660–661.

nevládních organizací nebo nestátních aktérů.¹⁰⁶ Naopak koncept, který je uváděn v oficiálních dokumentech EU, se zaměřuje na občanskou společnost jako na celou skupinu zájmových skupin, protože odrážejí jedinečnou zkušenost evropské správy. Občanská společnost je tu tak koncipovaná jako celek organizovaného zájmu, jak je zřejmé z *Bílé knihy o evropské vládní moci* z roku 2001.¹⁰⁷

Zapojení nestátních subjektů do tvorby evropské politiky se za posledních 30 let postupně zvyšovalo: zejména při zřízení Evropského sociálního a hospodářského výboru v roce 1957 a podepsáním Jednotného evropského aktu z roku 1987, který vytvořil jednotný trh v EU a zavedl konzultační postup a rozšířil hlasování kvalifikovanou většinou do nových oblastí. Tyto kroky vedly k tomu, že se mnoho nevládních organizací aktivně podílelo na vytváření společných evropských norem a lobbovalo na evropské úrovni spíše než v domácím prostředí. V roce 2000 Evropská komise prohlásila, že je třeba prohloubit spolupráci mezi EU a nevládními organizacemi. Konference v Leaken v roce 2001 uznala účast nevládních organizací na evropské správě věcí veřejných a poprvé zahrnula zastoupení nestátních subjektů při přípravě Ústavní smlouvy. Jeden z nejnovějších vývoje europeizace nestátních subjektů představuje Lisabonská smlouva a její Charta základních práv, která dále posiluje Evropský sociální dialog a institucionalizuje občanské iniciativy. Všechny tyto fáze představují nepřetržitý proces europeizace nestátních subjektů.¹⁰⁸

Organizace občanské společnosti ve východoevropských členských státech EU byly v posledních dvou desetiletích předmětem velké vědecké pozornosti. Tyto organizace jsou historicky považovány za slabší ve srovnání se svými západními protějšky kvůli odkazu komunismu, který vedl k nedostatku mezilidské důvěry a nízké úrovni občanského aktivismu v těchto státech. Členství v EU bylo klíčovým prvkem demokratizace regionu. Dopady členství v EU na organizace se v literatuře nicméně liší. Avšak přijetí unijního

¹⁰⁶ Debora Spini, „Civil society and the democratisation of global public space”, in *Civil society and international governance: the role of non-state actors in global and regional regulatory frameworks*, ed. David Armstrong et al. (London: Routledge, 2011), 16.

¹⁰⁷ „European Governance A White Paper”, Evropská komise, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_01_10 (staženo 10.2.2020).

¹⁰⁸ Karolina Boronska-Hryniewiecka, „Europeanization of non state actors: Towards a Framework for analysis“ in *Civil society and international governance: the role of non-state actors in global and regional regulatory frameworks*, ed. David Armstrong et al. (London: Routledge, 2011), 75.

acquis communautaire do národního právního řádu vedlo k mnohým výhodám pro organizace včetně zvýšeného přístupu k mezinárodním finančním zdrojům.¹⁰⁹

Nevládní organizace bývají často označovány za klíčové aktéry třetího sektoru v oblasti rozvoje, lidských práv, humanitární pomoci, životního prostředí a mnoha dalších oblastí veřejných opatření.¹¹⁰ Jednou z klíčových rolí NNO v moderní společnosti je obhajování a poskytnutí hlasu komunitám, které mohou být zranitelné. To je důležité v případech imigrantů pro jejich úspěšnou integraci do společnosti.¹¹¹ Za tímto účelem funguje mnoho NNO, jejichž činnosti se snaží napomáhat úspěšné integraci cizinců do společnosti. Tyto nevládní organizace jsou důležitými partnery veřejné správy, organizují integrační programy a podílejí se na integračních opatřeních. Jsou to také NNO, kterým se bude věnovat tato práce.

4.1 Integrační politika v českém nevládním sektoru

Nevládní neziskové organizace zaujímají speciální postavení v integrační politice v ČR. NNO mají na starosti velké množství projektů, které mají za cíl posílení integrace cizinců. Tyto projekty jsou často spolufinancovány ze státního rozpočtu a z fondů poskytnutých EU. Mimo to jsou organizace občanské společnosti také zastoupeny ve Výboru pro práva cizinců, orgánu Rady vlády pro lidská práva. Jejich úkolem je zejména přezkoumávat a komentovat připravované právní předpisy a politické směřování.¹¹² Tyto organizace jsou celkem aktivní, ale celkově je jejich činnost spojena převážně s Prahou (popřípadě Středočeským krajem), kde je soustředěna většina cizinců. Ostatní regiony tak

¹⁰⁹ Balázs Szent-Iványi a Simon Lightfoot, „Determinants of civil society influence: The case of international development and humanitarian NGOs in the Czech Republic and Hungary” *Comparative European Politics* 14, č. 6 (2016): 2, <https://link.springer.com/article/10.1057%2Fcep.2014.50> (staženo 10.2.2020).

¹¹⁰ Catherine Enoredia Odorige, „The Role of Non-Governmental Organisations in the Integration of Third Country Nationals in the European Union: German and Hungarian Case Studies” (The National University of Public Service, Budapest Doctoral Committee, 2018): 46, https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/Catherine-Enoredia-Odorige_Doktori-ertekezes_2018.pdf (staženo 10.2.2020).

¹¹¹ Bryan Evans a John Shields, „Nonprofit engagement with provincial policy officials: The case of NGO policy voice in Canadian immigrant settlement services”, *Policy and Society* 33, č. 2 (2014): 119, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1016/j.polsoc.2014.05.002> (staženo 12.2.2020).

¹¹² „Výbor pro práva cizinců”, Vláda ČR, <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/vybory/pro-prava-cizincu/uvod-55935/> (staženo 6.3.2020).

necítí velkou potřebu být aktivní v integrační politice.¹¹³ Obecně lze ale říci, že občanská společnost hraje v procesu integrace přistěhovalců důležitou roli (zejména ve velkých městech). Vláda spoléhá na projekty NNO, které jsou zrealizované ze státních peněz, čímž je činnost NNO pro státní politiku klíčová. Z těchto důvodů je i vznik a činnost NNO podporován v rámci *Koncepce integrace cizinců*.

Diskuzím o integraci je vždy věnována velká pozornost. Mnoho zemí se snaží vytvořit účinnou politiku, která by se úspěšně zvládla vypořádat s nově příchozími přistěhovalci. Odpovědí na tuto snahu je právě proces integrace, což je relativně nový koncept. Podle Fergusona je sociální integrace definovaná jako proces propagace hodnot, vztahů a institucí, které umožní lidem se účastnit sociálního, ekonomického a politického života na základě rovnosti práv, spravedlnosti a důstojnosti. To v podstatě znamená, že by všichni lidé bez ohledu na jejich věk, náboženství, národnost atd. měli mít stejné příležitosti a povinnosti jako domácí populace. Dle Zagara byl hlavní cíl konceptu unijní integrace definován tak, aby zajistil dobrovolnou integraci přistěhovalců, menšin nebo jiných marginalizovaných komunit způsobem, který by uznal a respektoval rozmanitost, zajistil podmínky pro vyjadřování a rozvoj různých kolektivních identit a kultur založených na rovnoprávnosti a na nejvyšších standardech lidských práv.¹¹⁴

Snaha o asimilaci nových občanů je zřejmá ze samotné definice integrační politiky vládou ČR: „*Cílem integrační politiky je podpořit integraci jako proces, který vede k bezproblémovému a oboustranně prospěšnému soužití cizinců a majority, k budování vědomí sounáležitosti a spoluodpovědnosti za společné soužití a vybudování vzájemně provázané a komunikující společnosti.*“¹¹⁵ Na otázku, kdo má být integrován do společnosti v rámci integrační politiky EU, bude pro účely této práce zodpovězeno následovně: (1) lidé, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu EU; (2) lidé,

¹¹³ Bauerová, „The Czech Republic and the Reality of Migrant Integration Policy in the Context of European Integration”, 414.

¹¹⁴ Tadas Valutis, „Understanding the role of NGOs for immigrant integration in Sweden: a case study of Tamam” (Lund University, 2013), 5–6, <http://lup.lub.lu.se/luur/downloadfunc=downloadFile&recordOid=3801181&fileOid=3801188> (staženo 13.2.2020).

¹¹⁵ „Integrace cizinců”, Ministerstvo vnitra ČR, <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integrace-cizincu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D> (staženo 2.3.2020).

kteří jsou držiteli povolení k pobytu. Pojmy „cizinec“, „přistěhovalec“ či „imigrant“ jsou v této práci používány jako synonyma.

4.1.1 Vybrané nevládní organizace

Na vývoj v oblasti migrace reagují vládní aktéři a aktéři občanské společnosti. Spousta nevládních organizací začala pracovat v migrační agendě za účelem řešení problémů integrační politiky a jejich role se stala velice aktivní. Tato role NNO v integrační politice se ukázala potřebná zejména v sociálních otázkách. V praxi je tak integrace meziresortní úkol, který řeší různí aktéři (ministerstva, agentury) na různých vládních úrovních (národní, místní) a zahrnuje jejich spolupráci s různými nestátními aktéry. Integrační politika je vzhledem ke své povaze mezisektorovým tématem, které se týká odpovědnosti různých aktérů na různých vládních úrovních.

Nevládní organizace fungují v prostoru, kde mohou vytvářet vazby se svými protějšky ze stejného sektoru. Jednou takovou platformou pro setkávání s kolegy je domovská síť sdružující nevládní organizace zabývající se integrační a migrační politikou Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty. Konsorcium bylo založeno v roce 2003. V současné době zastřešuje 18 nevládních organizací, které přímo pracují s migranty nebo se jinak věnují problematice integrace cizinců. Konsorcium vytváří platformu, kde české NNO mohou sdílet své zkušenosti a definovat společné cíle. Také zprostředkovává komunikaci mezi politiky, úředníky, vzdělávacími institucemi, odborníky z řad akademiků a zahraničními NNO a zveřejňuje komentáře a analýzy k návrhům evropské i české legislativy.¹¹⁶ Členy Konsorcia se mohou stát organizace, které se mimořádně zasloužily o rozvoj pomoci migrantům v ČR. Náplň jejich činnosti musí představovat lobby za práva/ve prospěch migrantů v ČR a vzdělávání a informování o tématech souvisejících s migrací – poskytování služeb migrantům.¹¹⁷

¹¹⁶ „Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty“, www.migracnikonsorcium.cz (staženo 4.3.2020).

¹¹⁷ „Stanovy“, Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty, http://www.migracnikonsorcium.cz/wp-content/uploads/2018/01/Konsorcium_stanovy_2017.pdf (staženo 10.3.2020).

5 Zkoumané nevládní organizace a jejich míra europeizace z pohledu socializace

Úspěch nebo neúspěch procesu evropské socializace závisí do značné míry na skupinové identitě, její mobilizaci a symbolických zdrojích. Warleigh zdůrazňuje důležitou roli nevládních aktérů při šíření evropských idejí mezi občany členských států. Tento proces se týká zvyšování povědomí o Evropské unii mezi veřejností, ale také využívání kapitálu – umožnit lidem využívat své znalosti a dovednosti, těžit z programů a fondů EU, pracovních příležitostí a podobně. Tento proces Radaelli označuje jako ten správný, jak by se aktéři v evropském prostoru měli chovat. V této logice nevládní aktéři přebírají roli aktérů europeizace.¹¹⁸

Aktéři se učí přizpůsobovat politickému systému, ve kterém působí. Tento proces nastává nejen prostřednictvím formálního vzdělávání, ale také prostřednictvím a účasti v daném systému a nově nabytých zkušeností. Toto učení je proces, který je utvářený kontaktem mezi jednotlivci a sociálními strukturami. Aktéři se tak mohou naučit přizpůsobovat se novým politickým kontextům a systémům. Politické vzdělání i politická zkušenost jsou v tomto případě důležité, a proto aktivní členství ve skupinách je v tomto procesu klíčové, protože tyto skupiny fungují jako informační kanály, pomáhají interpretovat situace (a tedy roli jednotlivce v nich a reagovat na ně) a snaží se mobilizovat své členy, aby zajistily příznivý vývoj politiky.¹¹⁹

Důležitý aspekt socializace je její struktura, která se skládá z interakcí. Právě interakce a vzájemná komunikace mezi aktéry vytváří prostor pro osvojení si technických dovedností. Znalosti, zkušenosti, *know-how* jsou všechny nedílnou součástí socializace. Socializace proto vytváří ideální prostředek k dosažení expertních zdrojů. Faktor, který však socializaci může ovlivňovat, je povaha prostředí, ve kterém se aktéři nachází a kvalita (četnost) sociálních interakcí.¹²⁰

¹¹⁸ Boronska-Hryniewiecka, „Europeanization of non state actors, 82.

¹¹⁹ Alex Warleigh, „‘Europeanizing’ Civil Society: NGOs as Agents of Political Socialization” *Journal of Common Market Studies* 39, č. 4 (2001): 621, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-5965.00324> (staženo 3.2.2020).

¹²⁰ Michal Kořan, „Visegrádská socializace a její dopad na české zájmy”, in *Hledání českých zájmů: Vnitřní rozmanitost a vnější akceschopnost*, ed. Petr Drulák et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010), 181.

Teoretické východisko pro tuto práci, tedy teorie sociálního učení, chápe EU jako formální organizaci evropského mezinárodního společenství definovanou specifickou kolektivní identitou a souborem společných hodnot a norem. Rozhodnutí třetí země EU, zda přijde unijní pravidla, závisí na míře, v jaké považuje tyto pravidla a její požadavky na přijetí za vhodné s ohledem na tuto kolektivní identitu, hodnoty a normy. Hlavním tvrzením sociálního učení je proto fakt, kdy stát přijímá pravidla EU, pouze pokud je přesvědčen o jejich vhodnosti.¹²¹

Při nahlížení na české nevládní organizace a jejich působení v evropském prostoru lze hovořit o jejich socializaci do onoho prostředí. Jeffrey Checkel definuje čtyři podmínky, na základě kterých může nastat sociální učení zkoumaných aktérů.¹²² Socializace do evropského prostoru představuje několik různých druhů spolupráce. V tomto případě práce zkoumá vazby českých nevládních organizací v evropských sítích či jiné druhy spolupráce, a to například vazby na zahraniční partnerské organizace, čerpání finančních zdrojů EU nebo výměnu teoretických znalostí a praktických zkušeností NNO mezi sebou.

Před analýzou samotného procesu socializace ve vybraných druzích spolupráce u zkoumaných NNO práce nejprve potvrdí či vyvrátí splnění Checkelových podmínek, které zvyšují pravděpodobnost, že může dojít k sociálnímu učení. První podmínku o stejném profesním prostředí lze považovat za splněnou. Všichni zkoumaní aktéři patří do nevládního neziskového sektoru a v rámci své agendy se zabývají činnostmi v oblasti migrace či integrace cizinců. To samé platí o aktérech, se kterými se setkávají v evropském prostředí. Pro příklad lze uvést skupinu uchazečů o finanční zdroje z fondu AMIF, jehož název sám implikuje, jaké skupině aktérů jsou finance určeny. Další příklad také představují evropské sítě, které mají sjednocenou oblast působení a zájmů, a tak jejich členové mají stejný profesní základ. Stejně pravidlo platí i u dalších druhů spolupráce, které jsou v této práci analyzovány.

¹²¹ Frank Schimmelfennig a Ulrich Sedelmeier, „Governance by conditionality: EU rule transfer to the candidate countries of Central and Eastern Europe” *Journal of European Public Policy* 11, č. 4 (2004): 675–676, https://www.mzes.uni-mannheim.de/projekte/typo3/site/fileadmin/research%20groups/1/teamB-reader/Schimmelfennig%20%26%20Sedelmeier_Governance%20by%20conditionality.pdf (staženo 16.2.2020).

¹²² Jeffrey T. Checkel, „Social Construction and European Integration”, 54.

Podmínku a tedy situaci, kdy by skupina (v tomto případě NNO) čelila krizi či selhání v evropském prostoru, je složitější posoudit. Vzhledem k tomu, že aktivity NNO v integrační politice se zejména soustředí na domácí prostředí, by se dalo domnívat, že možnost selhání či krize by se mohla více týkat právě v rámci domácího státu. Navíc pro úplné potvrzení této podmínky, by musely být dotázány také všechny evropské partnerské organizace, představitelé unijních institucí a evropských platforem. Nicméně, alespoň v aspektu finančních zdrojů lze předpokládat, že zde určitá pravděpodobnost ze selhání existuje. Je logické, že evropské fondy představují určitý balík peněz, o který soutěží více členských států (respektive nevládních organizací). Ve finále to znamená, že finální rozdělení finančních prostředků nemůže být nikdy kompletně rovnoměrné pro všechny evropské NNO. Nevládní organizace jsou často považovány za tvrdé konkurenty právě z hlediska dárcovských fondů. V tomto směru zde existuje možnost selhání, kdy daná NNO nezíská požadované zdroje, o které má zájem. Proto lze v tomto ohledu považovat druhou podmínku za splněnou.

Ve třetí podmínce Checkel uvádí, že se členové pravidelně scházejí a komunikují. Přestože Checkel blíže nespecifikuje pravidelnost komunikace, která by byla považovaná za dostatečnou, tak lze pokládat podmínku za splněnou. Všechny organizace, které jsou členy evropské sítě, jsou v nějakém pravidelném kontaktu s jejími členy. Ve většině případech se jedná o pravidelná roční setkání, která bývají i vícedenní. Kromě toho jsou NNO se sítí v pravidelném meziročním kontaktu, většinou online (ať už prostřednictvím e-mailové komunikace či *newsletterů*). Jsou i případy, kdy je komunikace častější. Jedna organizace uvedla, že je v kontaktu se sítí, jejíž je členem, prakticky denně.¹²³ Kontakt je pak také intenzivnější mezi organizacemi, které jsou členy pracovních skupin, které se scházejí i několikrát do roka.

Podle poslední Checkelovy podmínky jsou aktéři izolováni od politického tlaku v prostředí, kde může dojít k sociálnímu učení. Všechny dotázané organizace odmítly, že by byly vystaveny nějakému politickému tlaku ze strany svých evropských partnerů. Jedna organizace uvedla, že v rámci debaty s evropskými kolegy může nastat nesouhlas, avšak to

¹²³ Informace získané z rozhovoru s představitelem NNO.

představuje běžnou součást debaty a není to z její strany vnímáno jako silový nátlak.¹²⁴ Autor Cyril Ritchie také u této problematiky potvrzuje, že uvnitř sítí může být obtížné dosáhnout konsensu, a existuje zde proto nutnost dosahovat kompromisů mezi partnery.¹²⁵ Z těchto důvodů je proto i tato podmínka přijata za splněnou a zkoumané NNO splňují podmínky pro to, že u nich může nastat sociální učení.

5. 1 Europeizace finančních zdrojů

Členství České republiky v EU a samotný proces přistoupení země do EU mělo nepochybně vliv na vývoj českých nevládních organizací. Ještě v době před vstupem Unie poskytovala přímo i nepřímo značné finanční prostředky nevládním organizacím, čehož dosahovala například prostřednictvím programu PHARE a předvstupních fondů, kterými EU kladla důraz na budování kapacit v oblasti poskytování finančních prostředků nevládním organizacím. Nevládní organizace byly zejména podporovány v oblasti rozvoje svého finančního plánování. EU nabízela vzdělávací programy zaměřené na získávání finančních prostředků a poskytovala zdroje na konkrétní projekty určené k posílení udržitelného rozvoje nevládních organizací. EU se těmito kroky snažila rychle zvýšit vzdělanost organizací o možnostech čerpání nových finančních zdrojů a nakládání s nimi, v rámci čehož byly NNO například podpořeny v přeorientování od krátkodobého financování svých aktivit na dlouhodobé plánování a rozvoj.¹²⁶

Nicméně De Ridder ve svém výzkumu potvrdila, že z finanční podpory poskytnuté v rámci programu PHARE na rozvoj třetího sektoru v zemích střední a východní Evropy byla věnována pouze malá část financování. Tím pádem politika rozšiřování, kterou EU aplikovala v tomto regionu, neměla natolik významný vliv na vývoj občanské společnosti. Každopádně nelze vysloveně říci, že by EU neměla žádný vliv na nevládní sektor v ČR, a

¹²⁴ Informace získané z rozhovoru s představitelem NNO.

¹²⁵ Monika Meislová, „Participace českých rozvojových NNO na rozvojové spolupráci EU“ *Politologický časopis* 4 (2009): 356, https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2009/4/Polcas_2009_4_pp_350_369.pdf (staženo 1.5.2020).

¹²⁶ Adam Fagan, „Taking Stock of Civil-Society Development in Post-communist Europe: Evidence from the Czech Republic“ *Democratization* 12, č. 4 (2005): 539, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13510340500226077> (staženo 7.2.2020).

to zejména co se týče finančních zdrojů.¹²⁷ Cílem této kapitoly je proto odpovědět na otázku, zda zkoumané NNO využívají možnosti, které jim EU nabízí v podobě čerpání unijních finančních prostředků, a tedy do jaké míry proběhla europeizace v oblasti finančních zdrojů. Z pohledu teorie socializace financování ze zdrojů EU představuje pro NNO formu spolupráce a analýza využívání finančních prostředků EU vytváří základ pro studium dalšího vlivu EU na organizaci a aktivity daných aktérů, protože nám definuje jejich vzájemný vztah v oblasti, kde je europeizace nejpravděpodobnější.

Pro nevládní organizace občanské společnosti je typické vícezdrojové financování jejich činnosti. Významným zdrojem bývají veřejné finance a jejich dotační programy. V zemích střední a východní Evropy hlavní roli ve financování NNO hraje stát. Je tomu tak zejména od konce devadesátých let, kdy se evropské fondy staly dominantním zdrojem financování v občanské sféře a které státní orgány spravují a distribuují dle svých programových priorit.¹²⁸ Této silné roli státu napomáhá také fakt, že zhruba 80 % finančních prostředků pocházející z EU pro NNO spravuje sama členská země.¹²⁹ Ta poté vybírá konkrétní příjemce dotací a projekty, na které jsou použity. Přistoupení východoevropských zemí tak umožnilo organizacím občanské společnosti se přímo ucházet o granty od institucí EU na své projekty a těžit tak ze členství své země v Unii.¹³⁰

Pro projekty v oblasti integrace cizinců a migrace lze využít celou řadu fondů EU. U některých fondů, jako je například AMIF nebo Erasmus+, je možné získat financování přímo od Evropské komise nebo od vnitrostátních orgánů v závislosti na povaze projektu. Mimo to je možné čerpat fondy, které jsou spravované pouze na vnitrostátní úrovni, jako je Evropský sociální fond (ESF).¹³¹ Všechny zkoumané organizace využívají pro svou

¹²⁷ De Ridder, „Civil Society Development during Accession, 684–685.

¹²⁸ Martin Koubek, „When Did They Protest? Beyond Co-optation or Channeling: Effects of EU Funding on Czech Romani NGOs and Civil Society” *Voluntas* (2018): 3, <https://link.springer.com/article/10.1007/s11266-018-0008-9> (staženo 20.2.2020).

¹²⁹ „Funding opportunities for NGOs”, Evropská komise, https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-eu-funding-works/who-eligible-funding/funding-opportunities-ngos_en (staženo 4. 4. 2020).

¹³⁰ Marie Dohnalová, „Financování organizované občanské společnosti v České republice” in *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*, ed. Marek Skovajsa et al. (Praha: Portál, 2010), 144.

¹³¹ „European Website on Integration”, Evropská komise, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/main-menu/financing/eu> (staženo 5. 4. 2020).

činnost v nějakém rozsahu unijní fondy. Druhy fondů se nicméně liší a figuruje jich ve výročních zprávách organizací celá řada. Avšak několik konkrétních fondů se objevují u těchto NNO opakovaně. Jedná se zejména o fondy AMIF a ESF, které zkoumané organizace využívají pro své projekty nejvíce. Poté organizace nejvíce využívali fond Erasmus+ pro projekty vzdělávacího charakteru. Kromě toho lze také najít fondy jako Horizont 2020 či Fond solidarity.

Fond, jehož finanční prostředky jsou primárně určeny na migraci, konkrétně na integraci uprchlíků a migrantů, je již výše zmíněný AMIF. Každopádně velký počet organizací získává evropské peníze prostřednictvím ESF a jeho příslušných vnitrostátních operačních programů (OP). O tom, které projekty budou financovány rozhodují již přímo vnitrostátní orgány (příslušné rezorty ministerstev), které koordinují a provádějí jednotlivé OP z balíku peněz, který z evropské úrovně dorazí na tu národní.¹³²

Zejména OP Praha - pól růstu je častým finančním zdrojem pro NNO. Tento fakt je daný rolí neziskových organizací, jejichž činnost je primárně spjatá s Prahou, kde se soustředí většina cizinců.¹³³ Avšak přestože drtivá většina organizací má sídlo v Praze (pouze dvě NNO mají sídlo mimo Prahu),¹³⁴ tak některé mají kromě toho také regionální pobočky, které často zastávají roli občanských poraden. Z vybraných organizací se však jedná pouze o čtyři, které mají přímé zastoupení v určitém regionu.

Co se týče podílu finančních prostředků z unijních fondů, tak ten se mezi nevládními organizacemi relativně liší. U organizací, u kterých je podíl evropských fondů evidentní z výročních zpráv, se čísla pohybují od 20 % až v některých případech k 60 %. Jedna organizace dokonce dle výroční zprávy z roku 2018 čerpala až 78 % svých finančních prostředků z evropských zdrojů. U další organizace jsou 3 z aktuálních 4

¹³² Operační programy, prostřednictvím kterých národní úroveň distribuuje evropské peníze vybraným NNO nejčastěji, jsou OP Zaměstnanost (OPZ), OP Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) a OP Praha - pól růstu ČR (OP PPR). Sociální inkluze je tematická priorita všech tří OP. Vnitrostátní řídicí orgány ESF v ČR jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí (pro OPZ), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (pro OP VVV) a Hlavní město Praha (pro OP PPR).

¹³³ Bauerová, „The Czech Republic and the Reality of Migrant Integration Policy in the Context of European Integration”, 414.

¹³⁴ Kupříkladu organizace Most pro má sídlo v Pardubicích a svou činnost zaměřuje přímo na Pardubice a celý Pardubický kraj. Výrazné spolufinancování představují zdroje od Pardubického kraje a Města Pardubice (viz Most pro webové stránky, <http://www.mostlp.eu>).

probíhajících projektů také financované z evropských peněz, což opět představuje výrazný podíl. Z dat nevládních organizací je také patrné, že peníze z evropských fondů jsou skromnějšího rozsahu u těch organizací, které svou činnost koncentrují výhradně na lokální projekty a neangažují se tolik za hranicemi státu. Nicméně je jednoznačné, že evropské peníze představují pro vybrané NNO podstatný zdroj financování.¹³⁵

Jak už bylo v této práci uvedeno, tak stát uznává klíčovou roli místních orgánů v procesu integrace cizinců. Avšak jak Helena Bauerová uvádí, tak stát nepřenáší na místní úřady dostatečné pravomoci nebo finanční prostředky. Finanční slabost integrační politiky představuje podle ní podstatnou slabinu. Každopádně europeizace integrace migrantů spojená s finanční podporou EU vedla k vytvoření sítě regionálních integračních center. Avšak zde platí stejná situace, a to že od roku 2015 stát na tyto činnosti nepřiděluje dostatečné finanční prostředky a úloha integračních center se tímto oslabila.¹³⁶ Aktivity integračních center jsou finančně podporovány z fondů EU. Na vzniku některých regionálních integračních center se podílelo i několik nevládních organizací, které také s integračními centry spolupracují.¹³⁷ Přestože vlivem europeizace a finanční podpory EU byl podpořen vznik center, tak nedostatečné jejich personální a finanční kapacity představují značný nedostatek integrační politiky.

5. 2 Evropské mezinárodní síťování

V souvislosti s nevládním sektorem lze od konce 90. let sledovat nárůst spolupráce mezi jednotlivými organizacemi, které mezi sebou vytvářejí krátkodobé či dlouhodobé vazby (v podobě asociací či sítí), aby mohly maximalizovat svůj vliv na veřejnou politiku a lépe dosahovat svých cílů. Tato spolupráce na horizontální partnerské úrovni je pro nevládní sektor typická.¹³⁸ Vzhledem k tomu, že mnoho nevládních organizací je malého rozměru, je síť obecně považována za prostředek, který jim umožňuje sdílení informací a

¹³⁵ Data získaná z analýzy výročních zpráv NNO.

¹³⁶ Bauerová, „The Czech Republic and the Reality of Migrant Integration Policy in the Context of European Integration”, 414.

¹³⁷ „Integrace cizinců”, Ministerstvo vnitra ČR, <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integrace-cizincu.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D> (staženo 7. 4. 2020).

¹³⁸ Oldřich Čepelka, *Průvodce neziskovým sektorem* (Liberec: Omega, 2003), 24.

šíření znalostí o základních potřebách, řešeních a osvědčených postupech. Předpokládá se také, že vytváření sítí posiluje schopnost nevládních organizací hovořit jedním hlasem a výrazně zvyšuje jejich vliv v roli politických vyjednávačů a coby advokačních aktérů. Obecně také platí, že tento druh spolupráce umožňuje členům získat lepší přístup k finančním a informačním zdrojům. Síť v podstatě představuje komunikační prostředek, v rámci kterého se organizace s určitou společnou hodnotou nebo cílem spojují pod jeden mechanismus. Proces, kdy vzniká tato formalizovaná struktura, se nazývá síťování (*networking*). Síťování může zahrnovat aktivity od společných seminářů a konferencí až po distribuci pravidelných zpravodajů. Nicméně je potřeba si uvědomit, že vytváření nebo vstupování do sítí není obecně primární a nejdůležitější činnost nevládních organizací. Tyto organizace vznikají kvůli jiným účelům a síťování bývá pro ně často doplňkovou, ne-li sekundární činností.¹³⁹

Na základě teorie sociálního konstruktivismu lze předpokládat, že EU představuje pro NNO prostor, kde mohou nastávat socializační procesy mezi jednotlivými aktéry. Proto i v této kapitole bude EU chápána coby prostor, kde lze navazovat vazby a partnerství s evropskými NNO, ať už na bilaterální úrovni či pod záštitou evropské sítě. Europeizace ovlivňuje mobilizační potenciál nestátních subjektů tím, že jim umožňuje vstupovat do sítí a nadnárodních platforem spolupráce podporovaných EU. To často vede k přeorientování jejich mobilizačních strategií směrem k evropským normám a vzorcům chování. Koaliční a partnerský potenciál je proto důležitým zdrojem evropské dynamiky, kde se dominantní aktéři mezi jednotlivými oblastmi politiky výrazně liší. Europeizace prostřednictvím budování koalic může být úspěšným způsobem sledování konkrétních zájmů, které by jinak zůstaly nepolitizované a nebyly by řešeny.¹⁴⁰ Přestože jsou sítě primárně evropského charakteru, tak je zapotřebí upozornit na to, že u některých sítí jsou členy také organizace

¹³⁹ Hans Holmén, „NGOs, Networking, and Problems of Representation” *Linköping University and International Centre for Economic Research* (červenec 2002), <https://core.ac.uk/download/pdf/6929112.pdf> (staženo 30.4.2020), 1, 5–6.

¹⁴⁰ Boronska-Hryniewiecka, „Europeanization of non state actors, 81.

ze států mimo EU, ačkoliv ve velmi malém počtu. Proto bude v této práci nadále používáno přízvisko „evropské“.¹⁴¹

Jak už bylo v práci uvedeno, tak nevládní sektor se primárně orientuje na území domácího státu, v tomto případě na Českou republiku. Stejně pravidlo platí i u NNO, jejichž hlavní agendou jsou otázky integrace cizinců a migrace. Navíc proces integrace cizinců představuje činnost, která se provádí čistě na národní úrovni, a proto spolupráce s mezinárodními aktéry není vyžadována pro tuto aktivitu. Navzdory však tomu, že se i zkoumané NNO zaměřují primárně na národní úroveň, tak lze u mnohých nalézt také členství a participaci v evropských sítích. Tato práce bude tuto dimenzi zkoumat zejména proto, že členství v sítích může pro organizace představovat platformu pro výměnu a sdílení expertizy. Zjištění, zda tento případný přenos expertizy u zkoumaných NNO probíhá či nikoliv, je jeden z hlavních cílů práce.

Členství v evropských sítích bylo zjištěno u sedmi z dvanácti zkoumaných organizací, z čehož vyplývá, že u většiny organizací existuje určitá snaha o obohacení vlastních aktivit o evropskou dimenzi.¹⁴² Většina takových NNO je aktivními členy ve více evropských sítích. Zaměření na domácí debaty ale zůstává pro NNO primárním zájmem. Některé organizace, jejichž primární činnost je přímo lokální sociální poradenství s klienty a nikoliv advokační činnost, evropské debaty a informace a zkušenosti sdílí v rámci Konsorcia. Jedna organizace dokonce potvrdila, že přestože čerpají peníze z evropských fondů, tak se do témat EU nijak nezapojují.¹⁴³ Naopak více času evropským záležitostem věnují organizace, které mají i určitou advokační funkci, a jsou tak také aktivní v

¹⁴¹ Například v případě sítě PICUM organizace ze zemí EU tvoří 93 % všech členských organizací, zatímco 14 % tvoří evropské země, které nejsou členy EU a 4 % tvoří země mimo Evropu (např. izraelské či marocké NNO), což představuje marginální procentuální podíl. Podíl členských organizací z evropských zemí, které nejsou členskými státy EU, je vyšší také díky odchodu Velké Británie z EU, která má poměrně velké zastoupení v této konkrétní síti (viz „PICUM Members“, <https://picum.org/members/>).

¹⁴² Jedny z neznámějších evropských sítí, jejichž jsou některé zkoumané NNO členem jsou: European Network of Migrant Women (ENOMW), European Network against Racism (ENAR), European Council for Refugees and Exiles (ECRE), Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM), Solidar. Organizace Sdružení pro integraci a migraci je členem ENOMW, ENAR a PICUM, jehož je členem také Člověk v tísni. Organizace pro pomoc uprchlíkům je členskou organizací ECRE. Členem platformy Solidar je Multikulturní centrum Praha. Všechny tyto zmíněné sítě jsou členskými organizacemi Evropské platformy nevládních organizací v oblasti azylu a migrace v rámci EU (EPAM). Jedná se o skupinu evropských NNO a sítí, která pořádá pravidelná setkání, slouží pro výměnu informací a slouží jako advokační aktér u veřejnosti či institucí EU. (viz „EPAM“, <http://www.ngo-platform-asylum-migration.eu>).

¹⁴³ Informace získané z rozhovoru s představitelem NNO.

evropských sítích. Konkrétně jedna taková organizace uvedla, že evropským debatám věnuje zhruba 25 % své pozornosti ve srovnání s domácími debatami.¹⁴⁴ Nicméně je potřeba podotknout, že některé NNO se v rámci své agendy zabývají více tématy, než je pouze integrační a migrační politika, a to například environmentální či rozvojovou tematikou. Některé NNO jsou proto také dodatečně členy evropských sítí, které se věnují i těmto jiným oblastem. Avšak v této práci bude analyzováno členství pouze v takových sítích a platformách, které se věnují nebo jsou příbuzné už zmíněným integračním a migračním tématům.

Europeizované sítě, kde je zapotřebí vyjednávat dohody a kompromisní řešení, umožňují organizacím získat nové znalosti a informace. Síť také slouží jako účinná platforma pro konzultace evropských otázek a vytváření jednotných výstupů členských organizací. Již v průběhu posuzování problémů, které se týkaly poskytování EIF, se do konzultací zapojily i klíčové evropské sítě a platformy. Mezi takové patřily například European Network of Migrant Women a European Network against Racism a European Council for Refugees and Exiles.¹⁴⁵ Kromě klasických evropských sítí existují také zastřešující evropské organizace a projekty, se kterými některé vybrané NNO spolupracovali na mezinárodních projektech jako partnerská organizace, ale nikoliv členská.¹⁴⁶

Kromě působení v evropských sítích často také dochází ke spolupráci NNO z jiných členských států EU mezi sebou. Spolupráce má často formu společného mezinárodního projektu či dlouhodobější výzkumné iniciativy, na které se podílí nevládní organizace ze zemí EU bez zastřešení určité evropské sítě. Aktivitu se zahraničními partnery potvrzuje většina zkoumaných organizací.¹⁴⁷ Co se týče domácí spolupráce mezi

¹⁴⁴ Informace získané z rozhovoru s představitelem NNO.

¹⁴⁵ Carrera a Faure Atger, „Integration as a Two-Way Process in the EU?“, 14–15.

¹⁴⁶ Některé vybrané NNO jsou do evropského prostoru zapojeny i jiným způsobem. Organizace Multikulturní centrum Praha je například národním koordinátorem za Českou republiku pro Evropský integrační portál a zodpovídá za pravidelnou aktualizaci informací o integraci cizinců na českém území. Organizace Nesehnutí je členem Civil Society Empowerment Programme Network, v rámci kterého je na webu DG Home databáze, která slouží pro hledání partnerů pro možnosti financování na regionální, národní, evropské nebo mezinárodní úrovni. Nesehnutí také stálo u zrodu nové evropské sítě European Network for non-violence and dialogue s dalšími NNO ze 6 zemí EU.

¹⁴⁷ Například Člověk v tísni se v současné době podílí na mezinárodním projektu se 14 evropskými partnerskými organizacemi, v rámci kterého srovnávají integrační politiky v různých zemích EU.

českými NNO, tak se několikrát potvrdilo, že mezi sebou spolupracují zejména při realizacích společných projektů. Partnery obvykle bývají členské organizace Konsorcía. Spolupráce také ale probíhá v koordinaci evropských záležitostí jako například zejména ve vztahu k Řecku a případných nových předpisů jakým byly kupříkladu uprchlické kvóty.¹⁴⁸

V souvislosti s evropským síťováním v rámci integrační a migrační politiky představuje Evropská migrační síť (EMN) jednu z nejzákladnějších sítí EU v tomto oboru. Členem EMN jsou všechny zkoumané nevládní organizace kromě jedné. Toto členství však nelze úplně považovat za socializaci do evropského prostoru, protože dané NNO jsou členy pouze národní sítě EMN, v rámci které mohou spolupracovat s dalšími českými aktéry na výstupech národního kontaktního místa EMN. Probíhá zde proto více koordinace na národní úrovni než na té nadnárodní, evropské ze strany NNO.¹⁴⁹

Přestože některé NNO nejsou členy žádné evropské mezinárodní sítě, tak jsou ale členské organizace Konsorcía, a skrze tuto národní platformu jsou nepřímo zataženy do interakce s evropskou úrovní, ve které se Konsorcium angažuje a zastupuje členské NNO. Konkrétně je Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty členem například evropské sítě PICUM, kde jsou také členy dvě vybrané NNO. Jedna členská organizace však potvrdila, že je aktivnějším členem v rámci této sítě, než je Konsorcium.

Z těchto konkrétních dat vyplývá, že EU představuje pro dané organizace prostor, kde mohou navazovat spolupráci s evropskými NNO. To potvrdila dokonce i jedna organizace, která však není členem žádné evropské sítě. Ačkoli existují výjimky, tak většina nevládních organizací je malá co do počtu zaměstnanců. Spolupráce je proto nezbytná pro nevládní organizace, které touží po rozšiřování a zvyšování kvality svých aktivit a zvyšování jejich vlivu na agendu, které se věnují a rozšiřování své pozornosti o evropský rozměr, protože málokdy mají NNO finanční a personální kapacity, které by se mohly ve větší míře věnovat evropským záležitostem, jako to dělají evropské sítě. Obecně platí, že účast v evropských sítích je důležitá v otázce sdílení zkušeností s dalšími organizacemi. Činnosti jednotlivých organizací zůstávají stejné, protože cíle a klienti NNO také.

¹⁴⁸ Informace získané z rozhovoru s představitelem NNO.

¹⁴⁹ „Evropská migrační síť“, <https://emncz.eu/nevladni-organizace/> (staženo 1.5.2020)

5.3 Internacionalizace expertních zdrojů

Organizace občanské společnosti, jakými jsou i nevládní organizace, disponují specifickými zdroji, jako je odbornost a terénní znalost plynoucí z činnosti a zkušenosti v jejich oboru.¹⁵⁰ Tyto zdroje představují pro nestátní aktéry důležitý nástroj, který mohou sdílet se svými protějšky ne jenom v domácím, ale také v evropském prostoru. Expertní zdroje nejenom že mohou napomoci nevládnímu sektoru lépe prosazovat své cíle, ale také mohou zlepšit kvalitu svých služeb a obecně lépe vykonávat svou agendu. Prostřednictvím propojování, internacionalizace těchto expertních zdrojů NNO v prostoru EU, domácí aktéři mohou prohlubovat mezinárodní spolupráci s organizacemi z jiných zemí EU, a přizpůsobovat tak i vlastní aktivitu mezinárodnímu prostoru a zahraničním zkušenostem.

Také Evropská komise jako iniciátor legislativy těží z odborných znalostí tisíců expertních skupin, lobbistů a zájmových skupin. Některé oblasti politiky, jako je například životní prostředí, zemědělství či jaderná a odpadová politika, vyžadují široký internacionalizovaný (europeizovaný) přístup, který zohlední všechny možné důsledky navrhovaných řešení pro různé zúčastněné strany z celé EU. Politika EU je vysoce technická a často se spoléhá na informační prostředky a odborné znalosti a expertizu.¹⁵¹ I z tohoto důvodu Evropská unie vytvořila nové možnosti pro NNO v oblasti interakce a většího zapojení se do různých komunit v celé EU. Umožnilo jim to nejen osvojit si nové dovednosti a techniky, ale také se socializovat a zvýšit si svůj domácí profil.¹⁵²

Vzhledem k tomu, že NNO mají zpravidla malý počet zaměstnanců a jejich organizační struktura není nikterak rozsáhlá, tak pro sdílení vlastních zkušeností a znalostí jsou evropské sítě ideální platformou, jak mohou své *know-how* sdílet mezi jednotlivými členy nebo jak své znalosti mohou komunikovat přímo k orgánům EU. V takovém případě evropské sítě zastávají roli prostředníka, který s unijními orgány přímo komunikuje po předchozí komunikaci s členskými organizacemi ohledně jejich podnětů a zkušeností. Z finančních a personálních důvodů si NNO často nemohou dovolit se osobně stýkat s

¹⁵⁰ Spini, „Civil society and the democratisation of global public space”, 27

¹⁵¹ Boronska-Hryniewiecka, „Europeanization of non state actors, 79.

¹⁵² Tanja A. Börzel, „Why you don't always get what you want: EU enlargement and civil society in Central and Eastern Europe” *Acta Politica* 45 (2010): 3, <https://link.springer.com/article/10.1057%2Fap.2010.1> (staženo 10.2.2020).

orgány EU. Z tohoto důvodu jsou sítě také klíčové z hlediska jejich sídla, kterým často bývá Brusel, a tak jejich geografická blízkost jim napomáhá přímo se angažovat s institucemi EU.¹⁵³ Je důležité proto podotknout, že síťování není pouze o pasivním přijímání informací, ale zejména o aktivní účasti NNO ve sdílení informací a vlastní expertizy. Důraz na sdílení informací a vzájemné učení by měl být silnou motivující silou pro intenzivnější vytváření sítí mezi nevládními organizacemi. Avšak jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole, tak pouze těsná většina zkoumaných NNO je členem nějaké evropské sítě.

Přestože dotázané NNO, které jsou součástí evropské sítě, potvrdily, že se účastní na konzultačních fórech EU, tak jedna organizace zmínila, že se tak děje pouze občas. Mnohem podstatnější jsou pro NNO pracovní skupiny a různá setkání v rámci sítí, kterých se účastní. Na těchto setkáních si zástupci vyměňují zkušenosti se zástupci organizací ostatních evropských států. Jak jedna organizace uvedla, snaží se aktivně přispívat na setkáních v rámci sítě, aby výstupy, které poté vzniknou, reflektovaly zkušenost České republiky, a byly poté také užitečné pro advokační práci v ČR.¹⁵⁴

Sdílení informací napříč evropskými NNO neprobíhá ale pouze na rovině přímých jednání a konferencí, ale také prostřednictvím pravidelných reportů a přehledů (zpravodajů), které mohou poskytovat jak evropské sítě směrem k členským organizacím, tak naopak. Tyto informační materiály jsou pro NNO velmi významné. Mimo sdílení expertizy v rámci síťování se mnohé NNO také účastní společných projektů s evropskými kolegy, kde výměna informací probíhá taktéž. Taková účast na mezinárodních projektech s jinými organizacemi evropských států probíhá i u sledovaných NNO, které nejsou členy žádné evropské sítě. Na tomto příkladu lze vidět, že sdílení expertizy není přímo

¹⁵³ Jako příklad lze uvést síť Eurodiakonii, která má sídlo v Bruselu a opakovaně interaguje s institucemi EU. Představitel členské NNO Diakonie Českobratrské církve evangelické (DČCE) potvrdil, že probíhá komunikace mezi jejich organizací a Eurodiakonií za účelem přímého setkání mezi unijní institucí a zástupcem sítě, který má možnost delegovat informace od organizací z členských států EU. Kupříkladu DČCE byla během prvního půlroku 2020 oslovena, aby Eurodiakonii předala podněty a reakce na to, jak pandemie COVID-19 ovlivnila situaci migrantů v České republice a co může být uděláno na evropské úrovni, aby se zabránilo negativnímu narativu o migraci v souvislosti s pandemií a jestli a jak mohou migranti přispět ČR v postpandemické fázi. Tyto informace představitelka Eurodiakonie sbírala pro setkání s eurokomisařkou pro vnitřní věci Ylvou Johansson. (Informace získané z rozhovoru s představitelkou NNO).

¹⁵⁴ Informace získané z rozhovoru s představitelkou NNO.

podmíněno členstvím v evropské platformě. Každopádně pravděpodobnost, že propojování expertizy mezi evropskými NNO probíhá, je výrazně vázána na participaci v síti.

Expertiza, kterou české NNO získaly od svých evropských kolegů, se často liší svým charakterem. Zatímco většina zkušeností a informací, které organizace získaly, se týkaly praktických činností v otázce integrace cizinců (např. práce s ohroženými dětmi a mládeží, přímá pomoc uprchlíků atd.), jedna organizace například také uvedla fundraisingové zkušenosti, které získala od svých evropských protějšků. Zkušenosti a expertiza, kterou nabízí české NNO, se často objevuje v různých zprávách a studiích, které reflektují českou zkušenost v daném tématu. V ostatních případech, jak již bylo uvedeno, své zkušenosti a znalosti předávají kolegům z jiných evropských zemí pod záštitou evropské sítě či v rámci bilaterálních nebo multilaterálních zahraničních projektů.

Co se týče mezinárodní spolupráce a výměny informací, tak spolupráce mezi českými NNO a těmi evropskými neprobíhá primárně na základě geografického měřítka, ale v souvislosti s určitým tématem. Společné téma, kterému se dotyčné nevládní organizace ve svých aktivitách věnují, determinuje aktéry, které na projektu budou spolupracovat. Zúčastněné strany se tak mohou navzájem vzdělávat v oblastech, ve kterých „zastávají“.¹⁵⁵ Určitá geografická determinace se však objevuje u některých správních rad evropských sítí. Existuje zde snaha o rovnoměrné zastoupení členů rady z jiných koutů Evropy, aby se v radě mohly reflektovat rozdílné zkušenosti z jiných států EU, protože obraz migrace není v rámci EU všude stejný.¹⁵⁶

Z těchto dostupných dat vyplývá, že internacionalizace expertizy, a tedy její vzájemné propojování v evropském prostoru u sledovaných aktérů probíhá. Ovšem hovoříme pouze zhruba o dvou třetinách aktérů ze sledovaného vzorku NNO v této práci. Nevládní organizace, u kterých neprobíhá přesun vlastních zkušeností a poznatků za hranice domácího státu, se obecně o evropské záležitosti nezajímají kromě čerpání finančních zdrojů z EU a koordinace evropských otázek na úrovni Konsorcia. Všechny

¹⁵⁵ Představitelka jedné organizace uvedla, že diskutují často s organizacemi ze Slovenska, kde se snaží hledat společný hlas v rámci Visegrádu. Avšak upozornila, že s Maďarskem a Polskem mají společných témat méně. (Informace získané z rozhovoru s představitelem NNO).

¹⁵⁶ V současné době mají dvě zkoumané NNO své zastoupení ve správních radách evropské sítě, jejímž jsou členy a které se věnují agendě integrace cizinců a/nebo migrace.

dotázané NNO, které jsou členy v evropské síti potvrdily, že síť pro ně představují zdroj informací. Přestože účast v mezinárodních sítích není pro NNO primárním cílem, tak příležitosti ve sdílení zkušeností mezi evropskými organizacemi, které síť nabízí, jsou NNO využívány. Kontakt s evropskými kolegy je jedna z hlavních výhod evropské sítě. Internacionalizace expertizy je proto poměrně vázaná na členství v evropské síti, avšak není rozhodující. Potvrzuje se zde však hypotéza z úvodu práce, podle které je internacionalizace expertizy v evropském prostředí pro nevládní organizace výhodná pro lepší prosazování svých cílů, kdy mohou zlepšit kvalitu svých služeb nebo svou roli advokačního aktéra v důsledku výměny expertních znalostí s evropskými kolegy.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zodpovědět otázku, do jaké míry lze hovořit o europeizaci finančních zdrojů a/nebo o internacionalizaci expertizy u zkoumaných nevládních organizací. Práce vycházela z teorie sociálního konstruktivismu a z přístupu europeizace, podle kterého Evropská unie představuje prostor, kde se vytváří vhodné příležitosti pro socializaci nevládních aktérů a různé druhy spolupráce. Pozornost výzkumu byla zaměřena na tři druhy spolupráce, a to na čerpání finančních prostředků EU, zapojení se do evropských sítí a sdílení expertizy s evropskými partnery.

Hlavním záměrem práce bylo zjistit, zda pro vybrané nevládní organizace Evropská unie představuje primárně zdroj finančních prostředků, zatímco své aktivity a zájem organizace směřují výhradně na domácí prostředí a nepožadují po EU vazby na své evropské protějšky, se kterými by si mohly vyměňovat informační a expertní zdroje. Nebo u nevládních organizací naopak existuje snaha kromě finančních zdrojů využívat evropský prostor pro navazování vazeb s evropskými partnery, ve kterém mohou sdílet teoretické znalosti a praktické zkušenosti, a propojovat tak svou činnost s nadnárodní evropskou úrovní zejména v oblasti expertních zdrojů.

Co se týče finančních zdrojů EU, tak o vybraných nevládních organizacích lze hovořit jako o plně europeizovaných. Všechny zkoumané organizace čerpaly do určité míry prostředky poskytnuté Evropskou unií, dokonce i ty, které se evropským záležitostem a debatám ve svých činnostech nevěnují.

U expertních zdrojů jsou závěry více nesourodé. Práce se dívala na expertní zdroje z pohledu internacionalizace, tedy jejich šíření/sdílení mezi jednotlivými aktéry v rámci mezinárodních institucionálních struktur. Pro zodpovězení této části otázky se práce nejdříve zaměřila na členství vybraných NNO v evropských sítích na základě předpokladu, podle kterého by takové členství učinilo internacionalizaci expertizy mnohem pravděpodobnější. Tento předpoklad se v práci potvrdil. Všem organizacím, které jsou členy evropské sítě (těsná většina zkoumaného vzorku), přibyl komunikační prostředek, díky kterému mohou sdílet informace, zkušenosti, expertizu se svými evropskými partnery. Členství v síti však není podmínkou pro internacionalizaci expertizy. Některé organizace

své *know-how* sdílí prostřednictvím projektů se zahraničními partnery, které nejsou pod záštitou žádné evropské sítě.

Práce tak došla k závěru, že k internacionalizaci expertních zdrojů dochází, avšak ne u všech zkoumaných organizací. U těch organizací, které svou činnost zaměřují pouze na lokální aktivitu a domácí debaty, lze hovořit pouze o europeizaci finančních zdrojů (počet těchto případů však představuje jednu čtvrtinu zkoumaného vzorku). Potvrdila se zde také hypotéza, že internacionalizace expertizy v evropském prostředí je pro nevládní organizace výhodná pro lepší prosazování svých cílů a zlepšení kvality svých služeb.

Druhá otázka se věnovala testování podmínek Jeffreyho Checkela, které definují předpoklady, kdy může proběhnout u aktérů sociální učení. Díky sociálnímu učení se aktéři mohou transformovat a dosáhnout úspěšné socializace. Práce tyto podmínky testovala pouze u nevládních organizací, které jsou členy evropských sítí. U všech těchto organizací byly podmínky pro úspěšnou socializaci splněny. Přestože socializace do evropského prostoru může představovat několik různých druhů spolupráce a čerpání evropských peněz je jednou z nich, tak se autorka nedomnívá, že by se tato finanční spolupráce mohla rovnat druhu spolupráce v evropské síti – zejména v míře pravidelného kontaktu mezi jednotlivými subjekty. Proto tato práce nepovažuje za socializované ty organizace, které z druhů spolupráce, jež byly analyzovány v této práci, využívají pouze finanční spolupráci a nikoliv tu síťovou/expertní. Navíc Checkelovy podmínky jsou poměrně vágní a lehce splnitelné, a proto bez podstatných důkazů socializace a na základě „pouhého“ čerpání unijních peněz, nepovažuje tato práce v tomto případě socializaci za splněnou.

Nevládní organizace, které se angažují v evropských sítích, však tato práce považuje za plně socializované. Důkazům socializace se věnuje třetí otázka, která si vzala za cíl zodpovědět, zda nastalé změny u organizací jsou důsledkem úspěšné socializace nevládních aktérů do evropského prostoru, resp. do evropských sítí. Je zde evidentní, že organizační struktury u vybraných NNO nastaly. U organizací se objevila orientace směrem „nahoru“ z národní na nadnárodní úroveň. Komunikace a vzájemné interakce se mezi českými a zahraničními organizacemi zvýšily, což jim umožnilo sdílet expertní zdroje a jejich *know-how* a společně koordinovat svou činnost. V neposlední řadě musely organizace také přijmout nová pravidla komunity, do které vstoupily.

V jednom ohledu však práce naráží na problém, a to že nelze s jistotou tvrdit, že členství NNO v evropské síti je přímý důsledek vstupu České republiky do EU. Takový problém u finanční spolupráce není, kde je europeizace v důsledku českého členství evidentní. Nicméně Evropská unie poskytla kontext a podmínky pro vznik takovýchto evropských zájmových skupin, což autorka považuje za dostatečný předpoklad. Zároveň je nutné také konstatovat, že socializace je dynamický proces, který se může dále proměňovat.

Summary

This diploma thesis examined the europeanization of selected Czech non-governmental organizations. The results showed that the European Union represents an important resource of finances and a political arena, where new ties can be established between non-governmental entities. The findings showed that all organization use financial resources provided by the EU to a certain extent. However, the internationalization of expertise, and thus the sharing of information and know-how between Czech and European organizations, is more widespread among those entities that deal with European affairs in their agenda and are active members of the European networks. Organizations that pursue integration policy at a purely local level do not show any interest in linking expert resources with European partners. The thesis also looked at the organizations' organizational changes from a theoretical point of view using the concept of socialization. Those organizations that internationalize their expert resources and are members of the European interest structures, underwent changes in their organizational structure that were attributed to the socialization process.

Použitá literatura

Rozhovory

Rozhovor s představitelem organizace Centrum pro integraci cizinců, e-mailová komunikace, 19.3.2020.

Rozhovor s představitelem organizace Diakonie Českobratrské církve evangelické, e-mailová komunikace, 6.5.2020.

Rozhovor s představitelem organizace Most pro, e-mailová komunikace, 9.4.2020.

Rozhovor s představitelem organizace Organizace pro pomoc uprchlíkům, e-mailová komunikace, 18.března 2020.

Rozhovor s představitelem organizace Sdružení pro integraci a migraci, 30.4.2020.

Rozhovor s představitelem organizace Společnost pro příležitosti mladých migrantů, e-mailová komunikace, 4.5.2020.

Dokumenty

„Aktualizovaná „Koncepce integrace cizinců - Ve vzájemném respektu““, Vláda České republiky, 28. 12. 2015.

„Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU“, Evropská komise, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/common-basic-principles-for-immigrant-integration-policy-in-the-eu> (staženo 6.3.2020).

„Europe: Integration Action Plan of Third-Country Nationals launched“, Evropská komise, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/europe-integration-action-plan-of-third-country-nationals-launched> (staženo 3.3.2020).

„European Governance A White Paper“, Evropská komise, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_01_10 (staženo 10.2.2020).

„Stanovy“, Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty, http://www.migracnikonsorcium.cz/wp-content/uploads/2018/01/Konsorcium_stanovy_2017.pdf (staženo 10.3.2020).

„Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020“, Vláda ČR, https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/statni_politika.pdf (staženo 10.2.2020).

„The Action Plan on the integration of third-country nationals“, Evropská komise, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/integration/action-plan-integration-third-country-nationals_en (staženo 5.1.2020).

„Výroční zpráva 2014“, AMIGA, <http://docplayer.cz/2578300-Agency-for-migration-and-adaptation-amiga-o-s-vyrocnizprava-2014.html> (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, Centrum pro integraci cizinců, https://www.cicpraha.org/upload/soubory/vyrocnizpravy/vz_2018_final.pdf (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, Člověk v tísni, <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/1227/file/cvt-vz2018-cze-navig-small.pdf> (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, Diakonie Českobratrské církve evangelické, <https://www.diakonie.cz/res/archive/014/001709.pdf?seek=1564569445> (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, InBáze, http://www.inbaze.cz/wp-content/uploads/2019/06/vyrocní_zprava_2018_inbaze.pdf (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, Most pro, http://www.mostlp.eu/wp-content/uploads/2019/04/vyrocní_zprava_2018.pdf (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, Multikulturní centrum Praha, https://aa.ecn.cz/img_upload/67ff55e37c179829cc177283d43f105c/mkc_vz_2018_komplet_final_web.pdf (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, Nesehnutí, <http://nesehnuti.cz/nabizime/vyrocní-zprava/> (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, Organizace pro pomoc uprchlíkům, https://www.opu.cz/wp-content/uploads/2019/11/OPU_Vyrocní_zprava_2018rev.pdf (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, Sdružení pro integraci a migraci, https://www.migrace.com/docs/190625_vz2018_cz_web.pdf (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, Slovo21, https://www.slovo21.cz/images/dokumenty/vz_s21_2018.pdf (staženo 3.3.2020).

„Výroční zpráva 2018“, Společnost pro příležitosti mladých migrantů, https://www.meta-ops.cz/sites/default/files/vz_2018_meta_a4.pdf (staženo 3.3.2020).

Monografie a sborníky

Baršová, Andrea a Barša, Pavel, *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku* (Brno: Masarykova univerzita, 2005).

Baun, Michael J. a Marek, Dan, *The new member states and the European union: foreign policy and Europeanization* (New York: Routledge, 2013).

Boronska-Hryniewiecka, Karolina, „Europeanization of non state actors: Towards a Framework for analysis“ in *Civil society and international governance: the role of non-state actors in global and regional regulatory frameworks*, ed. David Armstrong et al. (London: Routledge, 2011).

Börzel, Tanja a Risse, Thomas, „Conceptualizing the Domestic Impact of Europe“, in *The Politics of Europeanization*, Kevin Featherstone a Claudio M. Radaelli, ed (Oxford: Oxford University Press, 2003).

Braun, Mats, „Europeanization of the Czech Environmental Policy“, in *The quest for the national interest: a methodological reflection on Czech foreign policy*, ed. Petr Drulák et al. (Frankfurt am Main: Peter Lang, 2010).

Bryman, Alan, *Social Research Methods* (Oxford: Oxford University Press, 2012).

- Cowles, Maria Green, Caporaso, James, and Risse, Thomas, *Transforming Europe: Europeanization and domestic change* (Ithaca: Cornell University Press, 2001).
- Čepelka, Oldřich, *Průvodce neziskovým sektorem* (Liberec: Omega, 2003).
- Dohnalová, Marie, „Financování organizované občanské společnosti v České republice” in *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*, ed. Marek Skovajsa et al. (Praha: Portál, 2010).
- Drbohlav, Dušan Drbohlav, *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* (Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010).
- Drulák, Petr, *Jak zkoumat politiku* (Praha: Portál, 2008).
- Dvořáková, Vladimíra, „Civil society in the Czech Republic: ‘Impulse 99’ and ‘Thank 130 You, Time To Go’”, in *Uncivil Society?: Contentious Politics in Post-Communist Europe*, ed. Petr Kopecký et al. (London: Routledge, 2003).
- Fiala, Petr et al., eds., *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice* (Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009).
- Greenwood, Justin, *Interest representation in the European Union* (New York: Palgrave Macmillan, 2011).
- Handoll, John, „Integration Policy in the European Union: The Question of Competence”, in *Which Integration Policies for Migrants? Interaction Between the EU and Its Member States*, ed. Yves Pascouau et al. (Nijmegen: Wolf Legal Publishers, 2012).
- Hendl, Jan, *Kvalitativní výzkum* (Praha: Portál, 2016).
- Hloušek, Vít a Krpec, Oldřich, „Evropeizace zájmových skupin v České republice”, in *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*, ed. Petr Fiala et al. (Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2009).
- Checkel, Jeffrey T., „Social Construction and European Integration”, in *The Social Construction of Europe*, ed. Thomas Christiansen et al. (London: SAGE Publications, Ltd., 2001), <https://sk.sagepub.com/books/the-social-construction-of-europe/n4.xml> (staženo 9.1.2020).
- Kořan, Michal, „Visegrádská socializace a její dopad na české zájmy”, in *Hledání českých zájmů: Vnitřní rozmanitost a vnější akceschopnost*, ed. Petr Drulák et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010).
- Kratochvíl, Petr, *Teorie evropské integrace* (Praha: Portál, 2008).
- Mulcahy, Suzanne, *Europe’s Migrant Policies: Illusions of Integration* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011), <https://www.palgrave.com/gp/book/9780230299993> (staženo 3.1.2020).
- Papadopoulos, Yannis, *Democracy in crisis?: politics, governance and policy* (New York: Palgrave Macmillan, 2013).

Pitrová, Markéta, „Prosazování zájmů na evropské úrovni: adaptace ČR na podmínky unijní lobby”, in *Víceúrovňové vládnutí v Evropě: zkušenosti, problémy a výzvy*, ed. Břetislav Dančák, Vít Hloušek (Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007), 147–159).

Powell, Walter W., *The Nonprofit Sector: A Research Handbook* (Yale: Yale University Press, 2006).

Radaelli, Claudio M., *The Politics of Europeanization* (Oxford: Oxford University Press, 2003).

Richardson, Jeremy, „Supranational State Building in the European Union”, in *Constructing a Policy-Making State? Policy Dynamics in the EU*, ed. Jeremy Richardson (Oxford: Oxford University Press, 2012).

Risse, Thomas, „Social Constructivism and European Integration”, in *European Integration Theory*, ed. Antje Wiener a Thomas Diez (Oxford: Oxford University Press, 2009).

Spini, Debora, „Civil society and the democratisation of global public space”, in *Civil society and international governance: the role of non-state actors in global and regional regulatory frameworks*, ed. David Armstrong et al. (London: Routledge, 2011).

Tarrow, Sidney, *The New Transnational Activism* (New York: Cambridge University Press, 2005), *EBSCOhost* (staženo 22.3.2020).

Van Puyvelde, Stijn, *Nonprofit Organization Governance: A Theoretical Review* (Leiden: Brill, 2016), *www.ebscohost.com* (staženo 10.2.2020).

Van Wolleghem, Pierre Georges, *The EU's Policy on the Integration of Migrants: A Case of Soft-Europeanization* (Cham: Springer International Publishing, 2019), <https://www.palgrave.com/gp/book/9783319976815> (staženo 3.1.2020).

Wendt, Alexander, *Social theory of international politics* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999).

Vědecké články a studie

Bauerová, Helena, „The Czech Republic and the Reality of Migrant Integration Policy in the Context of European Integration” *HKJU-CCPA* 18, č. 3 (2018), https://www.researchgate.net/publication/328098345_The_Czech_Republic_and_the_Reality_of_Migrant_Integration_Policy_in_the_Context_of_European_Integration (staženo 1.3.2020).

Börzel, Tanja a Risse, Thomas, „From Europeanisation to Diffusion: Introduction”, *West European Politics* 35, č. 1 (leden 2012), <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402382.2012.631310> (staženo 10.1.2020).

Börzel, Tanja A. a Risse, Thomas, „When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change” *European Integration online Papers* 4, č.15 (listopad 200), <https://ideas.repec.org/a/erp/eiopxx/p0058.html> (staženo 5.1.2020).

Börzel, Tanja A., „Member State Responses to Europeanization” *Journal of Common Market Studies* 40, č. 2 (2002), <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5965.00351> (staženo 6.1.2020).

Börzel, Tanja A., „Why you don't always get what you want: EU enlargement and civil society in Central and Eastern Europe” *Acta Politica* 45 (2010), <https://link.springer.com/article/10.1057%2Fap.2010.1> (staženo 10.2.2020).

Carrera, Sergio a Faure Atger, Anaïs, *Integration as a two-way process in the EU?* (Brusel: Centre for European Policy Studies, 2011), <https://www.ceps.eu/ceps-publications/integration-two-way-process-eu-assessing-relationship-between-european-integration-fund/> (staženo 4.1.2020).

Checkel, Jeffrey T., „Constructivist approaches to European integration”, (working paper, University of Oslo, 2006), https://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-working-papers/2001-2010/2006/wp06_06.pdf (staženo 6.1.2020).

Checkel, Jeffrey T., „Social Construction and European Integration”, *Journal of European Public Policy* 6, č. 4 (1999), <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/135017699343469> (staženo 9.1.2020).

Císař, Ondřej a Vráblíková, Kateřina, „Popelka na cestě do Bruselu: České skupiny prosazující rovnost mezi ženami a muži a Evropská unie”, *Sociální studia* 4, č. 3 (2007), https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5569 (staženo 3.3.2020).

Císař, Ondřej, „Mezi Prahou a Brusel: nevládní organizace, sociální hnutí a zájmové skupiny na cestě do Brusela”, *Sociální studia* 1, č. 1 (2016), https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5469 (staženo 12.1.2020).

Císař, Ondřej, „Teorie mezinárodních vztahů a evropská studia”, *Politologický časopis* 9, č. 1 (2002), https://is.muni.cz/el/1423/podzim2009/HMV410/um/Cisar_50_67.pdf (staženo 3. 11. 2019).

Císař, Ondřej, „Vzniká globální občanská společnost? Nestátní aktéři ve světové politice” *Mezinárodní vztahy* 38, č. 4 (2003), <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=259803> (staženo 22.3.2020).

Dakowska, Dorota a Harmsen, Robert, „Laboratories of Reform? The Europeanization and Internationalization of Higher Education in Central and Eastern Europe” *European Journal of Higher Education* 5, č. 1 (2015), <http://www.tandf.co.uk/journals> (staženo 22.3.2020).

De Ridder, Eline, „Civil Society Development during Accession: On the Necessity of Domestic Support to EU Incentives” *Sociologia* 43, č. 6 (2011), www.ebscohost.com (staženo 10.2.2020).

Dohnalová, Eva, *Úvod do sociální práce s migranty* (Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální, 2012).

Dvořáková, Daniela, „Ve vleku evropeizace - utváření přistěhovalecké politiky ČR” (Brno: Masarykova univerzita, 2010), [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/06_ustavko/Dvorakova_Daniela_\(4436\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/06_ustavko/Dvorakova_Daniela_(4436).pdf) (staženo 3.1.2020).

Egdell, Janet M. a Thomson, Kenneth J., „The Influence of UK NGOs on the Common Agricultural Policy” *Journal of Common Market Studies* 37, č. 1 (1999): 121–131, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-5965.00153> (staženo 2.1.2020).

Enoredia Odorige, Catherine, „The Role of Non-Governmental Organisations in the Integration of Third Country Nationals in the European Union: German and Hungarian Case Studies” (The National University of Public Service, Budapest Doctoral Committee, 2018), https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/Catherine-Enoredia-Odorige_Doktori-ertekezes_2018.pdf (staženo 10.2.2020).

Evans, Bryan a Shields, John, „Nonprofit engagement with provincial policy officials: The case of NGO policy voice in Canadian immigrant settlement services”, *Policy and Society* 33, č. 2 (2014), <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1016/j.polsoc.2014.05.002> (staženo 12.2.2020).

Fagan, Adam, „Taking Stock of Civil-Society Development in Post-communist Europe: Evidence from the Czech Republic” *Democratization* 12, č. 4 (2005), <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13510340500226077> (staženo 7.2.2020).

Forest, Maxime, „Emerging Gender Interest Groups in the New Member States: The Case of the Czech Republic”, *Perspectives on European Politics and Society* 7, č. 2 (2006): 170–184, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15705850600839983> (staženo 3.1.2020).

Gray, Emily a Statham, Paul, „Becoming European? The Transformation of the British Pro-migrant NGO Sector in Response to Europeanization”, *Journal of Common Market Studies* 43, č. 4 (listopad 2005), <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-5965.2005.00600.x> (staženo 2.1.2020).

Holmén, Hans, „NGOs, Networking, and Problems of Representation” *Linköping University and International Centre for Economic Research* (červenec 2002), <https://core.ac.uk/download/pdf/6929112.pdf> (staženo 30.4.2020).

Kallio, Hanna et al., „Systematic methodological review: developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide” *Journal of Advanced Nursing* 72, č. 12 (prosinec 2016), <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/jan.13031> (staženo 20.1.2020).

Koubek, Martin, „When Did They Protest? Beyond Co-optation or Channeling: Effects of EU Funding on Czech Romani NGOs and Civil Society” *Voluntas* (2018), <https://link.springer.com/article/10.1007/s11266-018-0008-9> (staženo 20.2.2020).

Kratochvíl, Petr a Tulmets, Elsa, „Constructivism and Rationalism as Analytical Lenses: The Case of the European Neighbourhood Policy”, *Politics in Central Europe* 6, č. 1 (2010), <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/13267> (staženo 6.1.2020).

Lewis, Jeffrey, „The Janus Face of Brussels: Socialization and Everyday Decision Making in the European Union”, *International Organization* 59, č. 4 (podzim 2005), <http://jstor.org> (staženo 3.1.2020).

McCauley, Darren, „Europeanisation as Resource Empowerment for NGOs” *Perspectives on European Politics and Society* 9, č. 3 (2008), <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15705850802223416> (staženo 1.4.2020).

Meislová, Monika, „Participace českých rozvojových NNO na rozvojové spolupráci EU” *Politologický časopis* 4 (2009), https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2009/4/Polcas_2009_4_pp_350_369.pdf (staženo 1.5.2020).

Michaelowa, Axel, „Impact of interest groups on EU climate policy”, *Environmental Policy and Government* 8, č. 5 (září/říjen 1998): 152–160, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/%28SICI%291099-0976%281998090%298%3A5%3C152%3A%3AAID-EET165%3E3.0.CO%3B2-A> (staženo 3.2.2020).

Okay, Asli Selin, „Integration of immigrants in an integrating Europe”, *Ankara Review of European Studies* 6, č. 2 (jaro 2007), <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/16/1124/13230.pdf> (staženo 5.1.2020).

Saurugger, Sabine, „Constructivism and public policy approaches in the EU: from ideas to power games”, *Journal of European Public Policy* 20, č.6 (2013), <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13501763.2013.781826> (staženo 5. 11. 2019).

Schimmelfennig, Frank a Sedelmeier, Ulrich, „Governance by conditionality: EU rule transfer to the candidate countries of Central and Eastern Europe” *Journal of European Public Policy* 11, č. 4 (2004), https://www.mzes.uni-mannheim.de/projekte/typo3/site/fileadmin/research%20groups/1/teamB-reader/Schimmelfennig%20%26%20Sedelmeier_Governance%20by%20conditionality.pdf (staženo 16.2.2020).

Strohalmová, Jana, „Vliv evropeizace na organizované zájmy v České republice – příklad hospodářských komor” (diplomová práce, Masarykova univerzita, 2008).

Szent-Iványi, Balázs a Lightfoot, Simon, „Determinants of civil society influence: The case of international development and humanitarian NGOs in the Czech Republic and Hungary” *Comparative European Politics* 14, č. 6 (2016), <https://link.springer.com/article/10.1057%2Fcep.2014.50> (staženo 10.2.2020).

Valentová, Eva et al., eds., *Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice: srovnání praxe v Portugalsku a Rakousku* (Praha: Sdružení pro integraci a migraci, 2012).

Valutis, Tadas, „Understanding the role of NGOs for immigrant integration in Sweden: a case study of Tamam” (Lund University, 2013), <http://lup.lub.lu.se/luur/downloadfunc=downloadFile&recordOID=3801181&fileOID=3801188> (staženo 13.2.2020).

Warleigh, Alex, „‘Europeanizing’ Civil Society: NGOs as Agents of Political Socialization” *Journal of Common Market Studies* 39, č. 4 (2001), <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-5965.00324> (staženo 3.2.2020).

Zürn, Michael a Checkel, Jeffrey T., „Getting Socialized to Build Bridges: Constructivism and Rationalism, Europe and the Nation-State”, *International Organization* 59, č. 4 (2005), <http://jstor.org> (staženo 7.1.2020).

Webové stránky

„Centra na podporu integrace cizinců”, <http://www.integracnicentra.cz> (staženo 4.3.2020).

„EPAM”, <http://www.ngo-platform-asylum-migration.eu> (staženo 1.5.2020).

„European Migration Forum”, Evropská komise, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/european-migration-forum_en_en (staženo 4.3.2020).

„European Migration Network (EMN)”, Evropská komise, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network_en (staženo 7.1.2020).

„European Website on Integration”, Evropská komise, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/main-menu/financing/eu> (staženo 5. 4. 2020).

„Evropská migrační síť”, <https://www.emncz.eu> (staženo 3.3.2020).

„Evropský integrační portál”, Migrace online, <https://migraceonline.cz/cz/o-migracionline/projekty/european-web-site-on-integration> (staženo 5.3.2020).

„Funding opportunities for NGOs”, Evropská komise, https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-eu-funding-works/who-eligible-funding/funding-opportunities-ngos_en (staženo 4. 4. 2020).

„Integrace cizinců”, Ministerstvo vnitra ČR, <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integrace-cizincu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D> (staženo 2.3.2020).

„Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty”, www.migracnikonsorcium.cz (staženo 1.5.2020).

„Nestátní neziskové organizace (NNO)”, Cizinci v České republice, <https://www.cizinci.cz/web/cz/nestatni-neziskove-organizace-nno-> (staženo 1.5.2020).

„PICUM Members”, <https://picum.org/members/> (staženo 1.5.2020).

„Výbor pro práva cizinců”, Vláda ČR, <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/vybory/pro-prava-cizincu/uvod-55935/> (staženo 6.3.2020).

ZÁVĚREČNÉ TEZE MAGISTERSKÉ PRÁCE NMTS

Závěrečné teze student odevzdává ke konci Diplomního semináře III jako součást magisterské práce a tyto teze jsou spolu s odevzdáním magisterské práce do SIS předpokladem udělení zápočtu za tento seminář.
Jméno: Aneta Kučerová
E-mail: 28710719@fsv.cuni.cz
Specializace (uved'te zkratkou)*: ES
Semestr a školní rok zahájení práce: LS 2017/2018
Semestr a školní rok ukončení práce: LS 2019/2020
Vedoucí diplomového semináře: prof. JUDr. PhDr. Ivo Šlosačík, Ph.D., LL.M.
Vedoucí práce: prof. JUDr. PhDr. Ivo Šlosačík, Ph.D., LL.M.
Název práce: Europeizace vybraných nevládních organizací zabývajících se integrační politikou
Charakteristika tématu práce (max 10 řádek): Tato diplomová práce se věnuje europeizaci vybraných českých nevládních organizací, které se ve své činnosti věnují integrační politice. Otázka nestátních subjektů a jejich europeizace si vyžaduje zvláštní pozornost. Nedílně se totiž týká účasti občanské společnosti v evropském prostoru, který organizacím nevládního sektoru nabízí nové příležitosti a zdroje, které je dále utváří. Práce zkoumá europeizaci ve třech druzích spolupráce – ve finančních zdrojích, zapojení organizací do evropských sítí a v expertních zdrojích. Jádrem tohoto výzkumu byla otázka, do jaké míry lze hovořit o europeizaci finančních zdrojů a/nebo o internacionalizaci expertizy u zkoumaných aktérů. Cílem práce bylo také otestovat podmínky, na základě kterých může dojít u nestátních aktérů k sociálnímu učení a následně poskytnout důkazy, že změny u aktérů jsou způsobeny socializací v evropských sítích nevládních organizací.
Vývoj tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek): Od projektu diplomové práce byl primárně změněn sektor nevládních organizací, kterým se práce věnuje, a to na integrační politiku. Dále byly upřesněny výzkumné otázky a přesné druhy spolupráce, u kterých je testována platnost europeizace. Také proběhlo upřesnění teoretického ukotvení práce, které se na nastalé organizační změny u zkoumaných subjektů dívá z pohledu socializace.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): Úvod - Metodologický rámec - Teoretický rámec - Integrační politika EU a ČR - Nevládní sektor - Vybrané subjekty a jejich míra europeizace Závěr Použitá literatura
Hlavní výsledky práce (max. 10 řádek): Výsledky této diplomové práce ukázaly, že Evropská unie figuruje jako významný zdroj financí i jako politická aréna, kde může docházet k navazování nových vazeb mezi podobně

smýšlejícími subjekty. Ovšem na rozdíl od finanční spolupráce, se spolupráce ve sdílení expertizy neprokázala u všech zkoumaných organizací. Internacionalizace expertizy, a tedy s tím spojené sdílení informací a know-how mezi českými a evropskými organizacemi, je rozšířenější u těch subjektů, které se ve své agendě věnují evropským záležitostem a jsou aktivními členy evropské sítě. Organizace, které se integrační politice věnují čistě na lokální přímé úrovni, nevykazují zájem o propojování expertních zdrojů na evropské úrovni. Následně bylo potvrzeno splnění podmínek pro sociální učení a u těch organizací, u kterých byla prokázána internacionalizace expertizy a které jsou členy evropské zájmové struktury, byly změny v jejich organizační struktuře přisouzeny procesu socializace.

Prameny a literatura (výběr nejpodstatnějších):

Bauerová, Helena, „The Czech Republic and the Reality of Migrant Integration Policy in the Context of European Integration” HKJU-CCPA 18, č. 3 (2018), https://www.researchgate.net/publication/328098345_The_Czech_Republic_and_the_Reality_of_Migrant_Integration_Policy_in_the_Context_of_European_Integration (staženo 1.3.2020).

Boronska-Hryniewiecka, Karolina, „Europeanization of non state actors: Towards a Framework for analysis“ in Civil society and international governance: the role of non-state actors in global and regional regulatory frameworks, ed. David Armstrong et al. (London: Routledge, 2011).

Carrera, Sergio a Faure Atger, Anaïs, Integration as a two-way process in the EU? (Brusel: Centre for European Policy Studies, 2011), <https://www.ceps.eu/ceps-publications/integration-two-way-process-eu-assessing-relationship-between-european-integration-fund/> (staženo 4.1.2020).

Checkel, Jeffrey T., „Social Construction and European Integration”, in The Social Construction of Europe, ed. Thomas Christiansen et al. (London: SAGE Publications, Ltd., 2001), <https://sk.sagepub.com/books/the-social-construction-of-europe/n4.xml> (staženo 9.1.2020).

Okuy, Asli Selin, „Integration of immigrants in an integrating Europe”, Ankara Review of European Studies 6, č. 2 (jaro 2007), <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/16/1124/13230.pdf> (staženo 5.1.2020).

Radaelli, Claudio M., The Politics of Europeanization (Oxford: Oxford University Press, 2003).

Risse, Thomas, „Social Constructivism and European Integration”, in European Integration Theory, ed. Antje Wiener a Thomas Diez (Oxford: Oxford University Press, 2009).

Spini, Debora, „Civil society and the democratisation of global public space”, in Civil society and international governance: the role of non-state actors in global and regional regulatory frameworks, ed. David Armstrong et al. (London: Routledge, 2011).

Tarrow, Sidney, The New Transnational Activism (New York: Cambridge University Press, 2005), EBSCOhost (staženo 22.3.2020).

Van Wolleghem, Pierre Georges , The EU’s Policy on the Integration of Migrants: A Case of Soft-Europeanization (Cham: Springer International Publishing, 2019), <https://www.palgrave.com/gp/book/9783319976815> (staženo 3.1.2020).

Zürn, Michael a Checkel, Jeffrey T., „Getting Socialized to Build Bridges: Constructivism

and Rationalism, Europe and the Nation-State”, International Organization 59, č. 4 (2005), <http://jstor.org> (staženo 7.1.2020).

Etika výzkumu:**

Respondenti byli informováni, že informace budou použity čistě pro potřeby akademické práce, která nebude nikdy dále publikována. Práce uchovává jména respondentů v anonymitě; uvedeny budou pouze jména organizací, se kterými byly rozhovory uskutečněny.

Jazyk práce:
čeština

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí diplomového semináře		
Vedoucí specializace		
Garant programu		

* BAS – Balkánská a středoevropská studia; ES – Evropská studia; NRS – Německá a rakouská studia; RES – Ruská a eurasijská studia; SAS – Severoamerická studia; ZES – Západoevropská studia.

** Pokud je to relevantní, tj. vyžaduje to charakter výzkumu (nebo jeho zadavatel), data, s nimiž pracujete, nebo osobní bezpečnost vaše či dalších účastníků výzkumu, vysvětlíte, jak zajistíte dodržení, resp. splnění těchto etických aspektů výzkumu: 1) informovaný souhlas s účastí na výzkumu, 2) dobrovolná účast na výzkumu, 3) důvěrnost a anonymita zdrojů, 4) bezpečný výzkum (nikomu nevznikne újma).